

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra sociální pedagogiky

**Bezdomovectví z pohledu vysokoškolských
studentů**

Bakalářská práce

Brno 2013

Vedoucí práce:

Mgr. Martin Stanoev

Autor práce:

Markéta Banková

Bibliografický záznam

BANKOVÁ, Markéta. *Bezdomovectví z pohledu vysokoškolských studentů*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2013. 62 l., 9 l. příl. Vedoucí bakalářské práce Martin Stanoev.

Anotace

Bakalářská práce „Bezdomovectví z pohledu vysokoškolských studentů“ se zaměřuje na fenomén bezdomovectví a jeho vnímání studentů vysokých škol. Hlavním cílem je zjištění, jaký pohled mají studenti vysokých škol na problematiku bezdomovectví.

V teoretické části se práce zabývá pojmem bezdomovec a bezdomovectví. Soustřeďuje se na tento fenomén včetně fází, forem a příčin bezdomovectví. Dále se práce zabývá veřejným míněním, postoji, předsudky a stereotypy k bezdomovcům.

V praktické části se práce zaměřuje na pohled vysokoškolských studentů na bezdomovce. Výzkum je prováděn jen s určitou částí studentů. Odkrývá nejen postoje studentů k bezdomovcům, ale i jejich názory.

Annotation

Thesis "Homelessness in terms of students" focuses on the phenomenon of homelessness and its perception of university students. The main objective is to find out what they view university students on the issue of homelessness.

The theoretical part of the thesis deals with the concept of homeless and homelessness. It focuses on this phenomenon including phases, forms and causes of homelessness. Besides, the public opinion, attitudes, prejudices and stereotypes to the homeless.

In the practical part of the thesis focuses on university students look for the homeless. Research is carried out only with some students. It reveals not only the students' attitudes towards the homeless, but also their views.

Klíčová slova

Bezdomovectví, sociální vyloučení, bezdomovec, veřejné mínění, postoj, předsudek, vysokoškolští studenti

Keywords

Homelessness, social exclusion, homeless, public opinion, attitude, prejudice, university students

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

V Brně dne.....

.....

podpis

*„Pokud vás zajímá, co je v životě opravdu důležité,
zeptejte se bezdomovců, co všechno jim schází.“
(Kosorin, 2010)*

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé práce panu Mgr. Martinu Stanoevu, za veškeré rady a podněty, které mi byly přínosem při psaní této práce. Dále také poděkování patří všem účastníkům dotazníku a mé rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

ÚVOD.....	7
A. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. FENOMÉN BEZDOMOVECTVÍ	9
1.1 VYMEZENÍ POJMU BEZDOMOVECTVÍ A BEZDOMOVEC.....	10
1.2 TYPOLOGIE BEZDOMOVců.....	11
1.2.1 DĚLENÍ BEZDOMOVECTVÍ PODLE FEANTSA.....	11
1.2.2 DĚLENÍ BEZDOMOVECTVÍ PODLE KOUKOLÍKA A DRTILOVÉ.....	12
1.3 FORMY BEZDOMOVECTVÍ.....	13
1.4 FÁZE BEZDOMOVECTVÍ.....	14
2. PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ.....	15
2.1 FAKTORY VYVOLÁVAJÍCÍ BEZDOMOVECTVÍ	15
3. POSTOJE, JEJICH VZNIK, FUNKCE A ZMĚNA.....	18
3.1 VZNIK POSTOJŮ	19
3.2 FUNKCE POSTOJŮ.....	20
3.3 ZMĚNA POSTOJŮ	20
3.4 PŘEDSUDKY A STEREOTYPY.....	20
4. VEŘEJNOST, VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ A JEHO TVORBA.....	22
4.1 POSTOJE VEŘEJNOSTI K BEZDOMOVECTVÍ	26
4.2 VYBRANÉ VÝZKUMY POSTOJŮ K VEŘEJNOSTI K BEZDOMOVcůM.....	28
B. PRAKTICKÁ ČÁST	29
5. VÝZKUMNÝ CÍL PRÁCE.....	29
5.1 METODA VÝZKUMU	29
5.2 VYTVOŘENÍ DOTAZNÍKU.....	29
5.3 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	32
5.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	32
5.4.1 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SOUBORU.....	32
5.4.2 POSTOJE K BEZDOMOVECTVÍ.....	36
5.4.3 VZTAHY MEZI JEDNOTLIVÝMI VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	44
5.5 SHRNUÍ VÝZKUMU	51
ZÁVĚR.....	55
RESUMÉ.....	57
SUMMARY	58
POUŽITÁ LITERATURA	59
PŘÍLOHY	63
PŘÍLOHA Č. 1: SEZNAM GRAFŮ	63
PŘÍLOHA Č. 2: SEZNAM TABULEK.....	64
PŘÍLOHA Č. 3: OSTATNÍ GRAFY	65
PŘÍLOHA Č. 4: DOTAZNÍK K VÝZKUMU	67

ÚVOD

V dnešní době patří téma bezdomovectví k jednomu z problémů společnosti, na který je třeba brát zřetel. Lidé bez domova byli ve společnosti odjakživa. Dříve jich ale nebylo tolik. V současnosti přibývá stále více lidí bez domova. Pro mnoho lidí jsou bezdomovci pouze žebráci, kteří nechtějí pracovat a jsou v jejich pozici bezdomovce spokojeni. Pro jiné jsou naopak bezdomovci lidé, kteří za svoji tíživou situaci zcela nemohou.

V bakalářské práci se věnuji fenoménu bezdomovectví. Práce se skládá ze dvou základních částí – teoretické a praktické. V teoretické části jsem se zaměřila na příčiny, členění a fáze bezdomovectví. Cílem teoretické části je přiblížení fenoménu bezdomovectví, a dále zaměření se na postoje a předsudky veřejnosti k osobám bez domova.

V práci se také snažím popsat problematiku bezdomovectví, která je úzce spjatá se sociálním vyloučením. Bezdomovectví je považováno za nejzávažnější formu sociálního vyloučení, někdy můžeme hovořit až o extrémním vyloučení ze společnosti. Sociální vyloučení a bezdomovectví bývá spojováno s dobou, kdy lidé žili v kočovných skupinách. Lidem, kteří se v této době provinili vůči tehdejším zákonům společnosti, byl udělován trest – tehdy nejtěžší – vyloučení ze společnosti. Lidé byli vyloučení nejen ze společnosti, ale také z „božského světa“. (Merhaut, 2004)

V současné době je sociální vyloučení (exkluze) považováno jako za jeden z problémů dnešní společnosti. Čím dál více lidí patří k sociálně vyloučeným. Znamená to, že tito lidé jsou vyčleněni ze společnosti a nemohou se účastnit toho života. Tito lidé mnohdy končí až na samém dnu.

Podle „zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách“ můžeme sociální vyloučení chápat jako odsun člověka mimo běžný život společnosti a zároveň nemožnost se zapojit zpět do života společnosti z důvodu jeho nepříznivé situace.¹

Lidé, kteří jsou sociálně vyloučení, nemají stejný přístup k možnostem (např. zaměstnání, bydlení, vzdělání, atd.) jako lidé, kteří nejsou sociálně vyloučení. V

¹ *Business center: sociální vyloučení* [online]. 2011 [cit. 2013-03-07]. Slovník pojmů. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz/business/pojmy/p2309-socialni-vyloucení.aspx>>.

dnešní době člověk, který nemůže najít práci, má problém nejen s materiálním zabezpečením, ale zároveň ho ostatní lidé považují za neúspěšného. Protože neúspěch v práci je spojován s celkovou identitou člověka v dnešní společnosti. Podle některých se člověk stane sociálně vyloučen kvůli sobě, jiní chápou sociální vyloučení jako důsledek nespravedlivého společenského systému. Takže sociálně vyloučeným se může stát opravdu kdokoli, ať už Rom nebo bezdomovec, tak i bohatý člověk.²

Podle Kellera (2004) totiž neexistuje žádná společnost, která by zaručovala rovnost všem svým členům. Každá společnost, která byla, je a zřejmě navždy bude, je rozlišena na vrstvy a skupiny, které se mezi sebou budou lišit svým podílem na statích a službách, přístupem k moci a výší prestiže. I když se budou společnosti snažit tento problém rozvrstvení řešit, nikdy ho však žádným řešením neodstraní.

Praktická část je založena na kvantitativním výzkumu, který se týká vysokoškolských studentů a jejich pohledu na bezdomovce. Cílem mé práce je na základě tohoto výzkumu zjistit, jaké mají studenti postoje vůči bezdomovcům a co ovlivňuje jejich postoje.

² *Sdílené hodnoty a normy chování: Bezdomovectví* [online]. 2008 [cit. 2013-03-07]. Různá hlediska a definice. Dostupné z WWW: <<http://www.ohodnotach.cz/stranka/9/bezdomovectvi/#hlediska>>.

A. TEORETICKÁ ČÁST

1. Fenomén bezdomovectví

V této kapitole se pokusím nastínit fenomén bezdomovectví, který doprovází společnost již dlouhou dobu. Již v dávných letech existovaly rozdíly mezi lidmi bohatými a chudými. Ale v pohled na tyto chudé lidi se postupem času změnil. Dříve se mluvilo o péči o chudé a potřebné, nikoliv o péči o bezdomovce.

„Navzdory většinovému vnímání bezdomovectví jako specifika „nové doby“ mají minimálně některé jeho formy v naší společnosti kořeny sahající hluboko do minulosti...“ (Matoušek, 2005. s. 316)

Podle Průdkové a Novotného (2008) souvisely kořeny péče o potřebné již v minulosti s náboženstvím. Ideál solidarity byl spatřován v křesťanství a jeho pohledu na člověka. Člověk byl tehdy chápán jako důstojná bytost stvoření, která má svou velikost od počátku početí, ale může důsledkem prvotního hříchu dojít k hříchu, selhání.

V dnešní době je bezdomovectví chápáno podle Bartáka (2004, s. 12) jako *„sociální problém, protože narušuje dosahování společenských cílů.“*

Člověk, který se stal bezdomovcem, nemá často uspokojovány ani svoje základní potřeba jako je jídlo, spánek, hygiena apod. Často tito lidé žijí v opuštěných domech, sklepech, kde není elektřina ani voda. Tito lidé jsou vydáni napospas svému osudu.

Fenomén bezdomovectví není u nás v Evropě nový, ale v poslední době se dere více na povrch. Přibývá počtu lidí, kteří se ocitají bez domova. Tito lidé, často i rodiny, žijí v nevyhovujících a mnohdy i nebezpečných podmínkách. Důvodů, proč se lidé ocitají na ulici, existuje mnoho, ale v současné době je to především stále se zvyšující nezaměstnanost, nedostatek levných bytů, zdražování a rostoucí úroveň chudoby. (Mareš, 1999)

A kolik je bezdomovců u nás v České republice?

To nikdo přesně neví, ale vloni proběhl výzkum, který se snažil sečíst lidi bez domova. Na výzkumu se podílel Český statistický úřad společně s Sdružením azylových domů v ČR a s Asociací poskytovatelů sociálních služeb ČR, kteří se snažili zmapovat život lidí bez domova. Je to poprvé, co Česká republika získala ucelené informace o těchto lidech.

Bohužel výzkum se zaměřil pouze na lidi, kteří využívají sociální zařízení, jako jsou azylové domy, domy na půli cesty, noclehárny a nízkoprahová denní centra. Celkové potřeby lidí bez domova činí skoro 11, 5 tisíc bezdomovců. Nejvíce těchto lidí se nachází v Moravskoslezském kraji (2 574), Praze (1 254) a Jihomoravském kraji (1 156). Nicméně odborníci uvádí, že celkový počet bezdomovců může být mnohem větší, dokonce až třikrát, protože do sčítání nebyli zahrnuti lidé bez domova, kteří žijí na ulicích, ve squatech, nebo využívají ubytovny.³

1.1 Vymezení pojmu bezdomovectví a bezdomovec

Pojem bezdomovec a bezdomovectví není zcela snadné definovat, protože narážíme na terminologickou nejednost. Tyto pojmy obohatily český jazyk až po roce 1989, kdy došlo ke změně politického režimu, přestože tyto pojmy existovaly již mnohem dříve. Ovšem dříve nemohly být používány. (Průdková, 2008)

V dnešní době je problém bezdomovectví více zřejmý a vystupuje více na povrch. S bezdomovectvím se můžete setkávat kdekoli a kdykoli. Přibývá stále více lidí, kteří se ocitají bez jistého bydlení a často skončí až na ulici.

Není jednoduché vymezit pojem bezdomovectví. Vlastimila a Ilja Hradeční (1996, s. 36) uvádějí, že *„každá definice bezdomovství bude vlastně ve svém obsahu vágní a posunovatelná. Výrok, že bezdomovec je někdo, kdo ztratil, nebo opustil svůj domov, svůj byt, své ubytování, kdo neumí vyřešit komplikované problémy a hledá nebo přijímá pomoc od sociálních pracovníků, města, dobrovolných organizací, je nepřesný a nedostatečný.“* I přesto se mnoho autorů pokusilo definovat tyto pojmy.

Průdková a Novotný (2008, s. 11) definují pojem bezdomovectví jako *„společenský jev, kterému předchází jednání a procesy vedoucí ke ztrátě zázemí, životních jistot a ke společenskému vyloučení.“*

Jinak chápe pojem bezdomovectví Jandourek (2001, s. 39), který vnímá bezdomovectví jako *„životní situaci lidí bez přístřeší, kteří z úředního hlediska trvalé bydliště mají, ale nežijí v něm. Postrádají pevný a přiměřený příbytek k přenocování“.*

Obecně je *„bezdomovství více než nedostatkem přístřeší a více než chudobou. Je součástí širšího procesu marginalizace⁴ založeného na neschopnosti bezdomovců*

³ Český statistický úřad: *Výsledky sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2012 [cit. 2013-03-10]. Výsledky sčítání bezdomovců. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/vysledky_scitani_bezdomovcu.

⁴ marginalizace je postupné odsouvání (vyloučení) jedince nebo skupiny na okraj společnosti

participovat na způsob života, který je standardní pro většinu populace.“ (Mareš, 1999, s. 246).

Podobně obtížné je definovat i pojem bezdomovec, protože prošel několika změnami. Původně tento pojem označoval člověka bez státního občanství nebo domovského práva. Kromě pojmu bezdomovec se můžeme setkat i s jinými výrazy, např. člověk na ulici, člověk bez domova nebo osoba bez přístřeší. (Průdková, 2008)

Slovo bezdomovec samo napovídá zněním o svém významu. Je složeno ze slov „bez“ a „domov“. Zahrnuje nějaký nedostatek a také vyjadřuje vztah k místu. (Barták, 2004)

Podle Českého právního řádu je pojem „bezdomovec“ používán ve smyslu osoby bez státní příslušnosti. *„Jde o osobu, která nemá vlastní domov, či si jej nenajímá, nebo nežije v takovém obydlí u osoby důvěrně blízké, či tento domov nemůže, nebo nechce užívat anebo takový domov užívá protiprávně. Domov v této definici chápeme obecně jako místo, kam jeho uživatel může de-iure jinému člověku zakázat, nebo umožnit přístup. Podle zákona jde o osoby sociálně vyloučené a péči o ně vymezuje zákon O sociálních službách.“* (Zákon č. 108/2006 In Baláš, 2010, s. 23)

Bezdomovec je tedy člověk, kterému chybí nejen bydlení, ale i zázemí. Je to člověk, který je bez jistého bydlení, bez přístřeší, ve kterém by mohl bývat.

Jinou definici uvádí Vágnerová (2004, s. 748) podle, které bezdomovec *„může být osobou bez trvalého bydliště nebo je osobou bez přístřeší, která sice oficiálně trvalé bydliště má, ale z nějakého důvodu jej nechce nebo nemůže užívat. Tento člověk nemá ani zaměstnání a rodinu, resp. jeho vztahy s příbuznými jsou natolik narušené, že zcela ztratily svou funkci. Nemá téměř žádné vazby ke společnosti, zůstává izolován na jejím okraji.“*

1.2 Typologie bezdomovců

1.2.1 Dělení bezdomovectví podle FEANTSA

Osoby bez přístřeší můžeme dělit podle různých kategorií. Evropská federace národních sdružení FEANTSA, která pracuje s bezdomovci, vytvořila typologii, dle kritérií Evropské unie podle terminologie Ethos. Podle Ethos rozlišujeme čtyři základní skupiny.

Bezdomovci jsou lidé:

- a) Bez střechy (přežívající venku, případně v noclehárně)
- b) Bez bytu (v ubytovnách pro bezdomovce, osoby bez možnosti bydlení ve zdravotnických a sociálních zařízeních, ve vězeních)
- c) V nejistém bydlení (u příbuzných, v bytě bez právního nároku, ve výpovědi z bytu)
- d) V nevyhovujícím bydlení (boudy, chatrče, maringotky, na pracovišti, přelidněné byty)

V uvedených kategoriích jsou jak bezdomovci, tak lidé kteří jsou bezdomovectvím ohroženi. Na základě této typologie můžeme jednak vytvářet různé pracovní definice, ale především individuálně přistupovat k jednotlivcům při práci s nimi. Všechny výstupy je třeba následně ověřovat v praxi. (Hradecký a kol., 2007)

1.2.2 Dělení bezdomovectví podle Koukolíka a Drtilové

Jiné rozdělení uvádí ve své knize Koukolík a Drtilová (2002), kteří do své typologie zahrnuli jak typické bezdomovce, tak i lidi, kterým bezdomovectví hrozí.

Bezdomovce dělí podle tří různých hledisek:

1. Hledisko časové:

- a) Chroničtí bezdomovci – jsou to bezdomovci, kteří trpí nějakou duševní poruchou a obvykle žijí na ulicích
- b) Epizodičtí bezdomovci – jsou to většinou mladí lidé, kteří jsou duševně nemocní a střídají život doma a na ulici
- c) Přechodní bezdomovci – tito lidé jsou duševně zdraví, v důsledku nějaké krize (rozpad rodiny, ztráta zaměstnání, rozvod) se ocitli na ulici

2. Hledisko geografické:

- a) Bezdomovci, kteří spí na ulici
- b) Lidé, kteří obývají útulky pro bezdomovce
- c) Lidé, kteří obývají ubytovací zařízení, kde mohou přespát, nasnídat se
- d) Lidé, kteří přespávají u známých, protože o své vlastní bydlení přišli

3. Hledisko typologické:

- a) Lidé žijící na ulicích
- b) Alkoholici
- c) Chronicky duševně nemocné lidi

- d) Lidé, kteří žijí v situačním stresu (přišli o práci, bydlení, rodinu)
- e) Bezdomovecké rodiny
- f) Mladistvé bez domova
- g) Ženy, které nemají domov (mohou být samy nebo s dětmi)

1.3 Formy bezdomovectví

Podle Průdkové a Novotného (2008) nelze životní příběhy a situace osob bez domova jednoznačně zařadit do tří základních forem bezdomovectví. Přesto považují za důležité tyto tři základní formy uvést.

Podobně jako Průdková a Novotný uvádějí ve své knize i Hradecký a Hradecká (1996) tyto tři formy bezdomovectví.

První formou bezdomovectví je zjevné, které poznáme většinou už od pohledu. Tito lidé jsou totiž zanedbaní, zapáchají, mají znečištěný oděv, nepřiměřenou obuv, ale hlavně je poznáme podle jejich chování jako je například sbírání nedopalků cigaret, přehrabování se v kontejnerech atd. Tento typ lidí většinou přežívá na veřejných místech (nádraží, ulice) nebo vyhledává sociální pomoc, která jim je určena. Zjevní bezdomovci tvoří pouze malou podskupinu bezdomovců, jsou však velmi nápadní, někdy vzbuzují odpor či strach a laickou veřejností jsou nejintenzivněji vnímáni

Druhou skupinu tvoří lidé, které na první pohled nedokážeme odlišit, protože se snaží svůj životní styl skrýt a připojit se tak k většinové populaci. Na rozdíl od zjevných bezdomovců, bezdomovci skrytí dbají na svůj vzhled a mají čistý oděv. Skrytí bezdomovci opovrhují zjevnými bezdomovci a snaží se od nich oddělit. Tito lidé velmi často využívají u příbuzných a kamarádů. Mezi skryté bezdomovce patří lidé, kteří v zimě hledají pomoc a ubytování v azylových domech, ale po krátké době tyto domy opět opouští. Typické pro tyto lidi je, že často mění místo pobytu a málokdy se zdržují na jednom místě po delší dobu. Kolik je těchto skrytých bezdomovců nevíme, ale je jich více než zjevných bezdomovců.

Poslední skupinu bezdomovců tvoří tzv. potenciální bezdomovci. Tito lidé sice zpravidla mají zaměstnání a bydlení, ale jejich bydlení je nejisté. Mohou se totiž ocitnout ze dne na den na ulici. Žijí v nejistých podmínkách, které se velmi často mění. Tato skupina bývá různorodá, jsou tu lidé mladí, ale i rozvedení, nezaměstnaní, lidé závislí na návykových látkách, patologičtí hráči a další. Největším problémem u těchto lidí je, že mnohdy neusilují ani o získání vlastního bydlení.

1.4 Fáze bezdomovectví

Průběh vzniku bezdomovectví má podle Kuhlmana (1994) tři stádia:

První fázi neboli počáteční lze nazvat jako tzv. poplašné stádium. V určitých okamžicích života člověka dochází k určitým událostem, při kterých je důležitá podpora. Pokud se jedinci nedostane podpory, často dochází ke vzniku bezdomovectví. Člověk, který se ocitá v tomto počátečním stádiu, se snaží najít pomoc a vymanit se z bezdomovectví.

Ve druhé fázi bezdomovectví dochází k narušení sebeúcty a hrdosti. Zdrojem obživy se stávají krádeže, často se stravují ve veřejných jídelnách, přespávají v přelidněných prostorech a provizorních příbytcích. U ostatních lidí vyvolávají pocit studu, nepřátelství a nevděk. Typické pro tuto fázi je, že se tyto lidé hodně pohybují, cestují a občas přijmou dočasnou práci. Nicméně bezdomovectví už není pouhou životní etapou, ale stává se jejich životním stylem, ale pořád je zde možnost, dostat se z bezdomovectví.

Pro třetí fázi je typická apatie, závislost a pasivita. Člověk je zanedbaný, nedbá o sebe. Je smířen se svým stavem.

2. Příčiny bezdomovectví

Důvodů, při kterých člověk ztratí domov, existuje mnoho. Může se jednat o ztrátu zaměstnání, rozpad rodiny, úmrtí blízké osoby, závislost na alkoholu či jiné návykové látce, dluhy atd. Těchto příčin je spousta a řada z nich spolu souvisí nebo se mohou úzce prolínat.

„Bezdomovci jsou velmi různorodí lidé z různých společenských vrstev, vyrůstali v různých rodinách, mají různý stupeň dosaženého vzdělání, jsou různého věku. Najdeme mezi nimi zkrachovalé podnikatele, bývalé drogové bosse, invalidní důchodce, někdy i důchodce starobní, okradený naivní důvěřivce, inženýry propadlé alkoholu, opakovaně trestané osoby, zestárlé kněze, lidi, kteří nikdy nepracovali, rozvedené, zadlužené, ale i svérázné dobrodruhy, kteří si bezdomovectví zvolili více méně dobrovolně a jimž vyhovuje.“ (Průdková, Novotný, 2008, s. 15)

Ze životních příběhů lidí můžeme usoudit, že bezdomovcem se může stát opravdu každý. Ztráta domova je výsledkem spolupůsobení řady vnějších a vnitřních faktorů. To je také základní rozdělení příčin bezdomovectví. (Průdková, Novotný, 2008)

2.1 Faktory vyvolávající bezdomovectví

Nejznámější klasifikaci, která rozděluje příčiny vzniku bezdomovectví, uvádí Hradecký a Hradecká (1996). Podle nich pro posuzování příčin bezdomovectví jsou důležité dva faktory - objektivní a subjektivní. Tyto faktory ovlivňují fenomén bezdomovectví.

Objektivní faktory (vnější) jsou ovlivněny politikou státu a jeho zákonodárstvím. Tyto faktory se snaží bojovat s nezaměstnaností, s vyloučením, se začleněním mládeže do trhu práce, s posílením vzdělanosti a výcviku pro různé sektory (např. zdravotnictví).

Subjektivní faktory (vnitřní) jsou ovlivněny samotným jedincem. Souvisejí s jeho osobním životem, jeho věkem, schopnostmi, rysy, temperamentem, vzděláním, sociálním statusem apod.

Tyto subjektivní faktory lze dále uspořádat do čtyř kategorií:

- materiální – např. ztráta bydlení, nejisté bydlení, zadluženost, nízké příjmy, nezaměstnanost

- vztahové – např. problémy v rodině, rozvod, rozpad rodiny, narušené vztahy mezi členy, násilí
- osobní – např. mentální retardace, tělesná či duševní choroba, sociální nezralost, alkoholismus a jiné závislosti
- institucionální – např. propuštění z ústavu, vězení, opuštění dětského domova

Odlišné pojetí příčin vzniku bezdomovectví uvádí Vágnerová (2004). Podle Vágnerové jsou příčiny bezdomovectví složité a přispívá k nim mnoho různých faktorů. Mezi tyto faktory patří:

- Původní rodina je dysfunkční nebo v mnoha případech neexistuje vůbec. V těchto rodinách dochází k násilí, útěku nebo odejmutí dětí z rodiny apod.
- Každá osoba má odlišné zkušenosti – ochranná výchova, pobyt ve vězení, léčba
- Absence rodiny, chybí sociálního zázemí. Tyto osoby nezaložily rodinu nebo se jejich rodina rozpadla.
- U těchto osob se vyskytují kombinace různých zátěží. Může se jednat o handicap, který může vést k celkovému sociálnímu selhání jedince.

Jak již bylo výše zmíněno, tyto faktory nepůsobí na člověka samostatně, ale vzájemně spolu souvisí. Proto je nutné, dívat se na každého člověka bez domova z co nejvíce možných úhlů pohledu. Teprve tehdy je možné zachytit všechny problémy, které s tímto člověkem souvisí a snažit se mu pomoci v řešení jeho situaci.

U příčin bezdomovectví hraje také důležitou roli pohlaví. Podle Hradeckého a Hradecké (1996) existují u mužů a žen určité odlišnosti:

- u mužů převládají převážně osobní (závislost, nemoc, stáří) a materiální faktory (ztráta práce, bytu, nízké příjmy). Muži jsou představitelé veřejného bezdomovectví. Muži také více vyhledávají nabízené služby, anebo se předvádějí na veřejnosti.
- u žen bývají příčinou bezdomovectví obvykle faktory vztahové, především se jedná o problémy v partnerských vztazích, ve většině případů doprovázené násilím. Charakter bezdomovectví u žen je spíše skrytý na rozdíl od mužů. Velmi často totiž bydlí u příbuzných a kamarádů. Závažným problémem u žen je fakt, že ženy sebou mívají často děti.

- příčinou bezdomovectví dětí a mladistvých bývají faktory institucionální (kojenecké ústavy, přechod do dětského domova, pobyt v ústavech výchovných), neúplná rodina, týrání, psychická deprivace, závislosti v rodině, způsob trávení volného času apod.

3. Postoje, jejich vznik, funkce a změna

I když je pojem postoj, jedno z ústředních témat sociální psychologie, vymezit ho, není zcela jednoduché. O definici tohoto pojmu se pokoušelo v minulosti již mnoho z autorů. Já ve své bakalářské práci uvedu jen některé.

Vágnerová (2004, s. 356) spojuje postoj s chováním. Uvádí, že postoje jsou „*přetrvávající získané dispozice k určitému hodnocení a z toho vyplývajícimu specifickému způsobu chování v různých situacích, respektive ve vztahu k nějakým objektům*“.

Autorka Černoušková (1988, s. 5) ve své publikaci upozorňuje na hledisko stálosti a neměnnosti. Uvádí, že se „*jedná o trvalé soustavy pozitivních nebo negativních hodnocení, cítění a tendencí chování vzhledem k lidem, předmětům vnějšího světa nebo i sobě samému*“.

Allport (in Malý sociologický slovník, 1970, s. 301) chápe postoj, jako určitý vztah člověka k hodnotám. Charakterizuje postoj jako „*mentální a nervový stav pohotovosti, organizovaný zkušeností a vyvíjející usměrňující či také dynamický vliv na reakce jedince, na všechny předměty a situace, se kterými je spojen*“.

Poněkud jinou definici pojmu postoje podává autor Nakonečný (1998, s. 118), podle kterého je základem postoje hodnocení. Postoj charakterizuje následovně: „*Vztah k hodnotám tvoří obsah postojů, a tak pojem postoje může být vymezen jako hodnotící vztah; postoj vůči něčemu – a předmětem postoje může být cokoli – vyjadřuje hodnocení objektu subjektem.*“ Podle něj tedy postoj vyjadřuje osobní prožívání, hodnocení osob, věcí, jevů apod. Hodnocení se dá tedy přirovnat k určité škále, na jejíchž koncích jsou krajní body, které tvoří buď pozitivní vztah, nebo naopak negativní vztah. Avšak z celé lidské populace zastává jenom málo lidí extrémní postoje. (Nakonečný 1998)

Obecně u postoje rozlišujeme jeho tři komponenty:

- kognitivní (hodnotící) – vzniká na bázi poznání a hodnocení
- afektivní (emotivní, citový) – vzniká na základě citového prožitku (strach, soucit, sympatie, atd.)
- behaviorální (konativní) – obsahuje způsob chování vůči objektu postoje

Mezi těmito třemi složkami existují vzájemné vztahy, které charakterizují celkový postoj vůči nějaké třídě objektů. Postoje, které již máme vytvořené, pak ovlivňují interakce nové. Díky postojům se každý člověk dokáže uspořádat svět, zorientovat se v něm a ochránit se před nepříznivými vlivy okolí. (Černoušková, 1988)

3.1 Vznik postojů

Teorií, které se zabývají vznikem a utvářením postojů, existuje mnoho. Podle některých autorů jsou postoje naučené. Tyto naučené postoje tedy získáváme v průběhu života, některé z postojů přebíráme částečně z rodiny, ve které žijeme, jiné naopak od lidí, s nimiž se během svého sociálního života setkáváme. (Hayesová, 1998)

Někteří autoři naopak zastávají názor, že postoje jsou z velké části vrozené. Podle Eysencka a Wilsona (in Hayesová, 1998) jsou vrozené některé osobnostní rysy (neuroticismus, stabilita), které tvoří základ postojů.

Na vzniku postojů se podílí mnoho faktorů. Tyto faktory se mohou vzájemně prolínat. Určitý vliv na utváření postojů má také rodina, škola, vrstevníci, masové sdělovací prostředky, zkušenosti atd. Vývoj jedince ovlivňuje tedy mnoho vlivů. V dětství působí na dítě nejvíce rodina, která ovlivňuje jeho názory, postoje, v dospívání mají velký vliv vrstevníci a později jsou to sdělovací prostředky a zkušenosti.

Černoušková (1988) vysvětluje vznik a vývoj postojů na základě procesu uspokojování potřeb člověka. Tento proces ovlivňují různé okolnosti, které ale zpravidla mívají pozitivní nebo negativní charakter. Tedy postoje, které jsou pro nás příznivé, se vyvíjejí ve vztahu k cílovým předmětům potřeby a dále k prostředkům, které nám pomáhají naše potřeby uspokojit. Naopak nepříznivé postoje vznikají na základě neuspokojení daného předmětu potřeby.

Postoje mohou vznikat ale i za jiných podmínek. Autor Holubář (1965) ve své publikaci uvádí, že první podmínkou vzniku postojů u člověka, jsou zkušenosti. Tyto zkušenosti nám podle autora ale nestačí k tomu, abychom dokázali zaujmout určitý postoj k věci, osobě či situaci. Je zpravidla potřeba víckrát se opakující vzájemná interakce, než dojde k vytvoření postoje. Postoj tedy vzniká jako integrace mnoha specifických reakcí podobného typu. Integrace však není jediná podmínka, při které dochází ke vzniku postoje. Druhou podmínkou, při které dochází k vzniku postoje, je nápodoba. Může se jednat o nápodobu rodičů, učitelů, kamarádů apod. Na rozdíl od integrace se postoje nevytvářejí, ale přejímají se již hotové. To znamená, že jsme schopni vytvořit si určitý postoj vůči někomu, i když jsme se s dotyčnou osobou nikdy nepotkali.

3.2 Funkce postojů

Festinger a Katz (in Výrost, 2008) rozlišili dvě základní funkce postojů:

- poznávací – postoje organizují zkušenosti. Člověk si prostřednictvím poznání uspořádá svět, který ho obklopuje.
- instrumentální – postoje zvyšují zisky a snižují ztráty

Později přibýly k těmto dvou funkcím postojům další tři funkce:

- výrazu hodnot – postoje jsou nástroji, díky kterým člověk vyjadřuje svoje hodnoty
- sociální adjustace – postoje zprostředkovávají vztahy člověka k jiným lidem. Každý člověk patří do určité sociální skupiny, aby do této skupiny mohl patřit a „zapadal“ do ní, musí si osvojit určité postoje.
- sebeobranná (ego-defenziva) – postoje udržují stabilitu sebeobrazu člověka, díky tomu jsou prevencí před nepříznivými vlivy prostředí, umožňují člověku chránit sama sebe před nebezpečím, snadněji zvládat konflikty a náročné životní situace

Černoušková (1988, s. 8) uvádí, že *„funkční smysl postojů spočívá v tom, že postoje nejen vyjadřují určitý vztah jedince k objektu, nýbrž se přímo účastní regulace činnosti zaměřené na uspokojování potřeby.“*

3.3 Změna postojů

Mnoho výzkumů, které se zabývaly postoji, se snažily přijít především na to, proč je tak těžké, změnit někoho postoj. Již v předchozích definicích jsme si mohli všimnout, že postoje jsou často definovány jako *„trvalé soustavy“* nebo *„přetrvávající získané dispozice“*. Změna postoje druhého člověka, bývá často „velkým problémem“.

Nakonečný (1998) uvádí, že životně významné postoje jsou stabilizované a v běžném životě se obvykle nemění, ale v určitých situacích se mohou měnit. Ke změně dochází např. pod vlivem psychického otřesu, životní krize atd.

„Možnost měnit sociální postoje závisí na charakteristice postojového systému, na osobnosti jedince a na jeho skupinovém členství.“ (Černoušková, 1988, s. 12)

3.4 Předsudky a stereotypy

Zvláštním druhem postojů jsou předsudky a stereotypy. Mnoho autorů tyto dva pojmy neodlišuje, naopak je chápe jako synonyma. Ale jiní naopak označují předsudek

jako zvláštní druh stereotypu, negativní nebo nepřátelský postoj vůči jiným skupinám. Oproti tomu stereotyp je brán jako neutrální nebo pozitivní.

Lze říci, že předsudky a stereotypy jsou základní jevy, které se vztahují k etnikům, národům, rasám a kulturám. Stereotypy a předsudky povětšinou nepřijímají odlišnou nebo rozdílnou skupinu lidí, rasu apod.

Takto chápe předsudek Hayesová (2000, s. 121): „*Předsudek je fixovaný, předem zformovaný postoj k nějakému objektu projevující se bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu.*“

Nejznámější dílo, které se zabývá tématem předsudků je kniha G. Allporta „O předsudcích“. Allport zde definuje předsudek jako „*antipatii, která vychází z chybné a strnulé generalizace (zevšeobecnění). Tuto antipatii lze pociťovat nebo vyjádřit. Může být namířena proti skupině jako celku, anebo proti jedinci, protože je příslušníkem této skupiny.*“ (Allport 2004, s. 41)

Z těchto dvou definicí vyplývá, že předsudky si zakládají na zobecněném přesvědčení lidí. To znamená, že se vztahují k celé skupině a nepohlíží na individuální rozdíly jednotlivých členů skupiny. Toto přesvědčení bývá často chybné, protože je generalizované, chybí mu kritické zhodnocení, a proto je předsudku přisuzován přívlastek iracionální. Předsudky bývají ve většině případů negativní a často směřují proti různým etnickým skupinám, znevýhodněným apod.

Termín stereotypizace⁵ použil poprvé v roce 1922 sociolog Walter Lippmann, který ho označil jako „obrazy v našich hlavách“, které se vztahují k ostatním lidem. Lippman vycházel z předpokladu, že člověk není schopný uchopit komplexní realitu, a proto si pomocí stereotypů vytváří zjednodušené konstrukce. Rozlišuje tedy mezi „okolním světem“, který je reálný a existuje a „pseudo-svět“, který představuje subjektivní vnímání světa kolem nás.⁶

Černoušková ve své publikaci (1988, s. 24) uvádí, že „*stereotypy mají kategoriální povahu vyjadřující přisuzování určitých charakteristik ve shodě se skupinovým členstvím. Když je osoby jednou identifikována jako patřící k určité skupině, bývají k ní automaticky připojovány vlastnosti této skupiny.*“

⁵ Stereotypizace neboli přisuzování určitých vlastností lidem např. podle jejich věku, národnosti, profese, vzdělání.

⁶ *Rámcový vzdělávací program. O stereotypech v médiích aneb Svět, který vidí média* [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/284/O-STEREOTYPECH-V-MEDIICH-ANEB-SVET-KTERY-VIDI-MEDIA.html>>.

4. Veřejnost, veřejné mínění a jeho tvorba

Pod pojmem veřejnost si každý z nás představuje většinou určitou část společnosti, která může mít stejné nebo rozdílné názory. Přesněji pod pojmem veřejnost „je rozuměna větší část společnosti (populace), která má zájem o společné dění a řešení problémů.“ (Urban, 2011, s. 125).

Jiří Buriánek (In Urban, 2011, s. 125) definuje veřejnost jako „souhrn jednotlivců spojených elementárním zájmem o určitou věc. Musí mít schopnost komunikovat a vyjadřovat souhlas či nesouhlas.“

Jiří Šubrt (In Urban, 2011) klasifikuje význam pojmu veřejnost do tří částí:

- 1) Pojem veřejnost označuje prostor pro jednání, který má být všem na očích (tj. má být veřejný), protože se všem dotýká.
- 2) Pojem veřejnost je spojován s výrazem „dát na veřejnost“, tedy „zveřejnit“.
- 3) Veřejnost je chápána jako určitý „agregát lidských jedinců“, kteří dohromady vytvářejí publikum. Tyto jedince dohromady spojuje určitý zájem nebo téma.

S pojmem veřejnost je spjat i pojem veřejné mínění. Definovat tento pojem je velice obtížné, protože i specialisté, kteří se zabývají veřejným míněním profesionálně, uvádí, že neexistuje žádná teorie veřejného mínění, a to i přestože existuje mnoho definic tohoto společenského jevu. (Kohout, 1999)

Stopy tohoto pojmu je možné nalézt v řeckém pojmu „*pheme*. Římané používali pojem „*fama popularis*“. K středověku se váže latinské úsloví „*Vox populi, vox dei*“, který v překladu znamená Hlas lidu, hlas boží. Toto úsloví přisuzovalo mínění lidí platnost božské autority.

Ačkoliv existuje mnoho definic veřejného mínění, dosud se tento pojem neustálil v jednu obecně přijímanou definici. Za autora tohoto pojmu je považován francouzský osvícenský filozof Jean Jacques Rousseau, který jako první použil termín „*opinion public*“, tzn. mínění veřejné. (Mišovič a kol. In Urban, 2011) Nejenže použil tento termín jako první, ale charakterizoval ho, jako jeden ze čtyř zákonů, které upravují a usměrňují chod společnosti, „...*jenž není vryt ani do mramoru, ani do kovu, ale do srdcí občanů; jenž tvoří pravý řád státu; jenž den ze dne nazývá nových sil; jenž ostatní zákony, když zastaraly a vymizely, znovu oživuje a nahrazuje...*“.⁷ Dokonce Rousseau vyžadoval po zákonodárcích, aby respektovali „veřejné mínění“.

⁷ *Strana demokratického socialismu. Čtení o veřejném mínění.* [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.sds.cz/view.php?cisloclanku=2005071701>>.

Veřejné mínění upoutalo pozornost nejen filozofů a politiků, ale začali se o něj zajímat i různí specializovaní vědci, jako jsou psychologové a specialisté z oblasti sociologie a politologie.

Někteří z nich si myslí, že veřejné mínění vznikalo až od 18. Století, protože feudální poměry dříve neumožňovaly vytvářet veřejné mínění. Veřejné mínění je podle nich spojeno až s vytvářením občanské společnosti, s rozvojem tisku, možností svobodně vyjadřovat své názory, účastnit se voleb atd. Existují ale jiní autoři, kteří poukazují na fakt, že už řecká demokracie znala veřejné mínění. Tehdejší rétoři se snažili ovlivnit spartský lid, aby se správně rozhodl v otázkách volby. (Kohout, 1999) Podle Šubrt⁸ si veřejné mínění (hlas lidu) uvědomovali vladaři i myslitelé již v období dávné antiky, středověku ale i renesance. (Šubrt, 1998)

Filozof J. Locke považoval veřejné mínění „*za třetí zdroj práva ve společnosti vedle božích zákonů a společenských zákonů*“. (Urban, 2011, s. 121)

Podle Urbana (In Urban, 2011) podává velice vyhrčený vývoj veřejného mínění v 19. století Tarde, který spojuje veřejné mínění s rozvojem komunikačních prostředků, zejména tisku a telegrafu.

Na počátku 20. století bylo chápáno veřejné mínění jako „*jistá forma kolektivní duše, kolektivního vědomí, či jako skupinové mysl, která je nepřevoditelná na souhrn jednotlivých individuálních mínění a která zároveň vůči těmto jednotlivým míněním představuje vyšší kvalitu veřejného mínění*“. (Šubrt, 1998, s. 10)

Ve třicátých letech 20. století dochází k určitým změnám. Američtí sociologové odstupují od tehdejšího pojetí veřejného mínění a pro další zkoumání veřejného mínění volí jiné východisko, kterým se stává individuum a individuální psychika jedince. Tato léta se stala obratem k empirickému výzkumu. Veřejné mínění je chápáno jako „*souhrn individuálních soudů*“. (Šubrt, 1998, s. 11)

Ve druhé polovině 20. století nastává rozmach komunikačních prostředků, a to rozvojem televizního vysílání, rádiem, přibývá počet různých druhů tiskovin, vyvíjí se osobní telekomunikační prostředky. Jako významné médium, které utváří veřejné mínění je považována i internetová globální počítačová síť. (Urban, 2011, s. 122)

„*V sociologii se míněním většinou rozumí reflektované vyjádření člověka k určitým jevům, zahrnujícím širokou paletu pocitů, domněnek, racionálních i méně racionálních atd., které mají do určité míry hodnotící charakter*.“⁹

⁸ Sociolog zabývající se otázkami teorie a praxe veřejného mínění a jeho výzkumu

Jinak je vysvětlen tento pojem ve Velkém sociologickém slovníku (1999, s. 1382), kde je veřejnost chápána jako „větší část společnosti zainteresovaná na výsledcích ekonomických a společenských aktivit s obecnějším dopadem, na řešení určitého společenského problému, respektive na společenském dění jako takovém.“ (Velký sociologický slovník, Academia, Praha 1996, s. 1382)

V současné době je tento pojem chápán jako „označení souhrnu názorů, postojů a hodnocení, kterými se členové veřejnosti, společnosti vyjadřují k určitému veřejnému tématu. Tímto termínem je dále označována určitá shoda názorů mezi členy veřejnosti dosažená jejich vzájemnou diskuzí. Nakonec je veřejným míněním myšleno i mínění lidí, kterým se vyjadřují veřejně vůči cizím osobám a které se může lišit od jejich soukromého názoru.“ (Reifová In Urban, 2011, s. 144 - 145)

I když každá definice tohoto pojmu je rozmanitá, lze u něj zaznamenat jeden základní rys, který je společný všem pohledům na veřejné mínění. Jde o „sdílené stanovisko – hodnocení v prostředí komunity, společnosti“. (Mišovič a kol. In Urban, 2011, s. 178)

Podle Kohouta (1999, s. 15) je pro veřejné mínění charakteristické:

- „Odráží současné názory, postoje i nálady veřejnosti.
- Nelze považovat za přesné rozumové poznání.
- Obsahuje prvky subjektivnosti, přibližnosti a dojmovosti.
- Má silnou dynamiku, rychle se může měnit.
- Je dáno společenstvím zájmů, znalostí a tradic.
- Vytváří se jen k významným podnětům (jevům, názorům, osobnostem či událostem).
- Je ovlivnitelné mnoha způsoby: projevy politiků, manipulací demagogů, každodenním působením tzv. opinion leaders (významných a veřejně známých osobností, např. herců, spisovatelů, špičkových manažerů, vědců atd.) Zejména ovšem masmédií.“

⁹ Socio web. Veřejné mínění, politika a racionalita. [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=289&lst=114>>.

Dále Kohout (1999, s. 15) ve své publikaci uvádí, že veřejné mínění má řadu významných funkcí, mezi které patří zejména:

- „demokratizační – vyvíjí tlak na správní orgány, které musí přihlížet k tomu, co si lidé o věci myslí
- kontrolní – lidé se např. vracejí ke slibům veřejných činitelů a chtějí vědět, co si lidé o věci myslí
- morální až právní – veřejné mínění hodnotí jednání a činy, inspiruje a urychluje i přijetí zákonů“

Podle Urbana (2011, s. 130) má veřejné mínění dále „funkci autoregulační. Představuje jeden z mechanismů sociální kontroly. Obecně veřejnému mínění bývají přisuzovány další funkce. Např. morální, soudcovská, demokratizační, funkce zpětné vazby.“

Podle Kohouta (1999) existují dvě roviny veřejného mínění:

- a) Partikulární – Jedna část společnosti považuje určitou věc za nezbytnou, ale druhá část ji považuje za škodlivou (např. nezaměstnanost).
- b) Totální – Například proti rozhodnutí Velké Británie, Francie a Německa o osudu Československa v Mnichově se u nás vytvořilo veřejné myšlení, které bylo totálně negativní.

Jinak chápe problematiku veřejného mínění Šubrt (1998), který uvádí dva přístupy:

- a) Monistický – tento přístup pohlíží na veřejné mínění jako na projev jisté společné vůle veřejnosti
- b) Pluralistický – tento přístup poukazuje na rozdílnost názorů a pluralitu veřejnosti. Tento přístup v současné době převládá.

Veřejné mínění utváří a upravuje mnoho faktorů, ať už materiálního nebo duchovního charakteru, ale i rozumové poznatky nebo emocionální prvky. Na proces veřejného mínění má mimořádný vliv široké spektrum distribuovaných informací. (Urban, 2011)

V první polovině 20. století byl proces tvorby veřejného mínění spojován především s problematikou masové komunikace. Šubrt (In Urban, 2011, s. 129) uvádí, že „koncepte masové komunikace zprvu předpokládaly, že sdělovací prostředky působí přímo na všechny jednotlivce.“

Toto pojetí bývá označováno jako „model injekční jehly“. To znamená, že každému jedinci je jakoby „vpíchnuto“ určité sdělení, které jej může ovlivnit nebo ne.

Jiný názor na proces tvorby veřejného mínění mají sociologové Katz a Lazarsfeld, kteří vytvořili tzv. tezi o dvoustupňovém komunikačním toku. Podle nich se veřejné mínění vytváří tak, že jednotlivé myšlenky šíří z komunikačních prostředků k lidem, kteří jsou označováni jako tzv. vůdci veřejného myšlení (opinion leaders), a poté se šíří od těchto vůdců k lidem, kteří nejsou tak aktivní jako vůdci. Výzkumy, které se zabývaly postavením opinion leaders ale poukazují na to, že ne vždy jsou tito vůdci zastoupeni na vrcholcích společenských pyramid, ale objevují se v celé populaci. Každá skupina má tak svého vůdce, který hraje významnou roli při určování postojů ve skupině. (Urban, 2011)

Americký sociolog Merton v této souvislosti přišel na několik důležitých fakt. Zjistil, že neexistuje pouze jeden druh těchto vůdců, kteří ovlivňují a „řídí“ ostatní, ale rozlišuje dva druhy. „Místní“ ovlivnitelé se zabývají věcmi, které se týkají jejich obce. Oproti tomu „kosmopolitní“ vůdci zabývají záležitostmi širšího charakteru (otázky mezinárodní).

Ve své publikaci Urban (2011, s. 130) poukazuje na to, že *„významný (a často silnější) vliv při vytváření veřejného mínění lidí mají ti, s nimiž se lidé často setkávají v každodenním životě.“*

Lidé mnohem častěji zaujímají postoje podle svých známých, než novinářů a statistických mluvčích. V procesu tvorby veřejného mínění hraje také důležitou roli, jestli člověk přizpůsobí vlastní sympatie a antipatie k sympatiím a antipatiím příslušníků své skupiny. (Urban, 2011)

4.1 Postoje veřejnosti k bezdomovectví

„Postoje společnosti k bezdomovectví jsou různé, pohybují se na škále, kde jedním extrémem je nekritický soucit a druhým pohrdání, nenávisť. Málokdy je však přístup laické veřejnosti k této problematice věcný a racionální, bývá silně ovlivněn emocemi a zkušenostmi s chováním jednotlivců z řad bezdomovců.“

(Průdková, Novotný, 2008, s. 25)

U mnoha lidí platí zásada toho, že si často vytvoří určitý obrázek, představu o všech bezdomovcích a bývají o svém vzhledu do určité problematiky přesvědčeni.

Podobně jsou na tom i média, která mají téměř vždy jednostranný pohled, kterým se snaží upoutat pozornost společnosti. (Průdková, Novotný, 2008)

Obecně lze usoudit z mnoha předešlých výzkumů, že vztah společnosti k bezdomovcům je spíše negativní, opředený mnoha předsudky a stereotypy.

Hradecká (1996) ve své knize poukazuje na výsledky výzkumu, kde v mnoha odpovědích převládá kritický vztah veřejnosti k bezdomovcům, který je založen na názoru, že většina z nich není ochotna a schopna pracovat a takový styl života jim vyhovuje. Jen malé procento zúčastněných výzkumu zastává názor, že lidé bez domova za svou situaci nemohou.

Podle nich jejich situaci zapříčinily rodinné nebo osobní problémy, které sami nedokážou řešit. Velmi zřídka se vyskytl ve výzkumu názor, že za situaci bezdomovců může špatná sociální politika státu.

Autoři Průdková a Novotný (2008) uvádějí, že veřejnost na bezdomovce nejčastěji reaguje odmítáním, lhostejností a pohrdáním.

„Všichni zjevní bezdomovci vyvolávají u ostatní populace stejnou reakci – bezradnost, nemohoucnost přání „zrušit“ to, co je považováno za „problém.“ (Hradecký, Hradecká, 1996, s. 36)

Hlavní problém, se kterým se setkáváme u postojů veřejnosti k bezdomovectví, bývá označován jako atribuční chyba. Tato atribuční chyba spočívá v tom, že neúspěchy které se stanou druhým lidem, jsou považovány za projev jejich neschopnosti či lenosti, ale naopak neúspěch, který se stane nám, pokládáme za nepříznivou okolnost. Obdobně je tomu i u úspěchu. Když druzí dosáhnou úspěchu, považujeme to za pouhou náhodu, ale vlastní úspěch chápeme jako určitou odměnu za naši píli, pečlivost, vytrvalost a vynaložené úsilí. (Průdková, Novotný, 2008)

„Velká část společnosti pak považuje za příčinu bezdomovectví lenost bezdomovců, neochotu pracovat, ochotu páchat trestné činy, nezájem o změnu života a zařazení se do společnosti, neochotu převzít odpovědnost za svůj život.“ (Průdková, Novotný, 2008, s. 26)

Většinová společnost se mnohdy domnívá, že lidé bez domova si mohou za svoji situaci sami. Bezdomovci bývají často spojováni s trestnou činností, s alkoholismem, nedostatkem pevné vůle a ignorováním sociálního řádu. Tento pohled veřejnosti na bezdomovce není správný, protože je jednostranný. V důsledku toho dochází k zvýšení rozdílů mezi sociálně vyloučenými a společností. (Mareš, 1996)

V majoritní společnosti ale nejsou jen lidé, kteří mají k lidem bez domova negativní vztah. Ve společnosti se můžeme setkat i s lidmi, kteří bezdomovcům pomáhají. Tito lidé jim poskytují nocleh ve vlastním domě, dávají velkou část svého majetku. Důvodů proč tito lidé bezdomovcům pomáhají, existuje celá řada. Někteří se snaží uplatit špatné svědomí, jiní to činí v rámci jejich hluboké víry. (Průdková, Novotný, 2008)

4.2 Vybrané výzkumy postojů k veřejnosti k bezdomovcům

K tomuto tématu neexistují zatím žádné rozsáhlejší studie. Výzkumy, které zde uvedu, vznikaly na základě práce organizací, které pracují s bezdomovci, nebo se jedná o výsledky výzkumů v rámci bakalářských a diplomových témat.¹⁰

V roce 1993 provedlo občanské sdružení Naděje soukromou anketu, která se týká bezdomovců. Tehdy bylo osloveno 500 osob, ale ochotných odpovídat bylo jen 122 občanů. Osloveni byli jak muži, tak i ženy, ale sdílnější byli spíše ženy. Toto šetření bylo provedeno v místech, kde se lidé běžně mohou setkávat s bezdomovci (např. park, ulice, nádraží). Výsledky ankety ukázaly, že u dotazovaných lidí byla často patrná neznalost problému. Dále anketa potvrdila tezi, že lidé mají zjednodušené a často zkreslené představy o bezdomovcích. Dotazovaní v anketě označovali bezdomovce jako „opilce, flákače, zloděje a kriminální živli“. Překvapujícím zjištěním bylo, že 20 - 30% z lidí, kteří odpověděli, zaznamenali odpověď nevím.

Po třech letech, na podzim 1996, byla anketa provedena znovu. V této anketě, stejně jako v předchozí, byli osloveni náhodní chodci, kteří se s bezdomovci setkávají. Zajímavé bylo, že se struktura odpovědi za ty tři roky příliš nezměnila, ale že přibýlo jen další procento nerozhodných odpovědí od lidí, kteří byli ochotni odpovídat. Názor veřejnosti na problém bezdomovectví je vesměs negativní. V názorech dotazovaných převládala vysoká stereotypie, nepřípravenost komunikovat a odpovídat a známky neangažovanosti a distancovanosti. Může se zdát, že tradiční paradigmatu veřejnosti zcela postačují a většinou se dají nazývat jako nepřátelská. (Hradecký, Hradecká, 1996)

¹⁰ *Sdílené hodnoty a normy chování: Bezdomovectví* [online]. 2008 [cit. 2013-03-16]. Různá hlediska a definice. Dostupné z WWW: <<http://www.ohodnotach.cz/stranka/9/bezdomovectvi/#data>>.

B. PRAKTICKÁ ČÁST

5. Výzkumný cíl práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, jak vysokoškolští studenti vnímají problematiku bezdomovectví. Pokusila jsem se zmapovat tento fenomén z pohledu vysokoškolských studentů a zjistit, co si studenti o bezdomovcích myslí, jak je vnímají, jaké jsou jejich názory a postoje k nim, popřípadě co je ovlivňuje. Zajímalo mě, jestli i v dnešní době jsou studenti ochotni pomoci těmto lidem bez domova, nebo na ně nahlíží spíše negativně.

5.1 Metoda výzkumu

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila výzkum kvantitativní. Tento výzkum nám umožňuje oslovit větší část veřejnosti oproti výzkumu kvalitativnímu.

„Kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji. Zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, resp. jejich míru (stupeň). Číselné údaje se dají matematiky zpracovat. Je možné je sčítat, vypočítat jejich průměr, vyjádřit je v procentech nebo použít další metody matematické statistiky (vyjádřit směrodatnou odchylku, korelační koeficient, statistickou významnost rozdílu mezi dvěma anebo více výsledky apod.).“
(Gavora, 2000, s. 31)

Tento výzkum nám umožňuje, si vybrat z celé řady výzkumných metod, ale pro mou zkoumanou oblast a cíl bakalářské práce se mi zdála být nejvhodnější metoda dotazníkového šetření, která dokáže sesbírat mnoho názorů a pohledů na danou problematiku.

5.2 Vytvoření dotazníku

Na začátku při vytváření dotazníku, jsem si vytyčila cíl výzkumu, podle kterého jsem se snažila zjistit názory a postoje vysokoškolských studentů k bezdomovecké populaci.

Dotazník je složen z 23 otázek. První část dotazníku obsahuje otázky, které zjišťují základní údaje o respondentech jako je např. pohlaví, věk, vzdělání, velikost bydliště. Tyto otázky slouží pro základní orientaci o respondentovi. Druhou část dotazníku tvoří výzkumné otázky, které se týkají samotné problematiky bezdomovectví.

Tyto otázky se snaží zjistit, jestli studenti vnímají bezdomovce jako riziko, jaké mají s bezdomovci zkušenosti, jaké jsou podle nich příčiny bezdomovectví apod.

Celkový dotazník jsem se snažila graficky upravit, aby byl přehledný a jednoduše se studentům vyplňoval.

Otázky jsem v dotazníku řadit tak, aby na sebe navazovaly a upoutávaly pozornost studentů. Snažila jsem se volit jednoduše konstruované otázky, aby byly studentům srozumitelné. Dále jsem se snažila používat správně formulované otázky, ze kterých studenti pochopí, na co se jich ptám, aby nehrozila častá chyba, která se v dotaznících objevuje - haló-efekt nebo sugestivní otázky.

Při utváření dotazníku jsem se snažila o propojení teorie s praxí a tak, jsem se zaměřila na to, zda otázky, které jsem v dotazníku použila, obsahují složku postoje kognitivní (hodnotící), afektivní (emotivní) nebo behaviorální (konativní).

Mezi kognitivní otázky lze zařadit např.:

- Otázka č. 15: Představují podle Vás bezdomovci riziko pro společnost?
- Otázka č. 23: Které skupiny podle Vás potřebují nejvíce pomoc od státu a neziskových organizací?

Otázky afektivní jsou např.:

- Otázka č. 10: Jak hodnotíte své zkušenosti s bezdomovci?
- Otázka č. 9: Napište pět prvních slovních asociací, které se Vám vybaví, když se vysloví slovo bezdomovec?

Behaviorální otázky představují otázky např.:

- Otázka č. 12: Jak se obvykle chováš, když na ulici potkáš bezdomovce?
- Otázka č. 16: Jste ochoten/ochotna pomoci těmto lidem?
- Otázka č. 17: Pomáháte bezdomovcům některým z uvedených způsobů?

Formy otázek, které jsem v dotazníku použila:

- uzavřené
- polouzavřené
- otevřené

Uzavřené otázky nabízejí respondentovi několik možných odpovědí, ze kterých si může vybrat pouze jednu nebo i více odpovědí. Výhodou u těchto otázek je, že nám pomohou nasměrovat respondenta přímo k tomu, co nás zajímá.

Uzavřené otázky mohou být různé typu:

- dichotomické - respondent vybírá ze dvou odpovědí – ano nebo ne.
- trichotomické - respondent si může vybrat ze tří odpovědí – ano, ne nebo nevím.
- polytomické (alternativní) - respondent si vybírá z více odpovědí a záleží jen na něm, kolik odpovědí v dotazníku zaškrtně.
- výčtové - respondent má možnost kombinovat několik odpovědí, ale je nutno zde uvést, kolik odpovědí si může vybrat.

V mém dotazníku jsem volila nejčastěji uzavřené otázky. Patří sem například tyto otázky:

- Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- Otázka č. 6: Do které z následujících skupin či tříd byste zařadit svoji rodinu?

Polouzavřené otázky nabízejí respondentovi výběru z několika možných odpovědí, ale dávají i na výběr možnosti volné odpovědi, pokud žádná z nabízených odpovědí respondentovi nevyhovuje. Výhodou těchto otázek je, že respondent v nich může vyjádřit svůj názor, pohled apod.

Polouzavřené otázky jsou např.:

- Otázka č. 12: Jak se obvykle chováš, když na ulici vidíš bezdomovce?
- Otázka č. 13: Jaké jsou podle Vás 3 nejčastější příčiny bezdomovectví?

Otevřené otázky umožňují respondentovi vytvoření nové odpovědi. Tyto otázky jsou složitější z hlediska vyhodnocení. (Šmahelová, Svobodová, 2007)

Mezi otevřené otázky z mého dotazníku patří např.:

- Otázka č. 3: Jaký typ střední školy jste absolvoval/a?

- Otázka č. 8: Jakou politickou stranu byste volil, kdyby se příští týden konaly volby do poslanecké sněmovny?
- Otázka č. 9: Napište pět prvních slovních asociací, které se Vám vybaví, když se vysloví slovo bezdomovec?

5.3 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V této části se budu věnovat samotnému dotazníku a jeho vyhodnocení. Získané odpovědi od respondentů budou zpracovány do frekvenčních tabulek a grafů. Poté některé údaje budu srovnávat s jinými a pro lepší přehlednost k tomu využiji kontingenčních tabulek. Pomocí těchto kontingenčních tabulek zjistím vzájemné závislosti mezi některými otázkami, které jsem použila v dotazníku.

5.4 Výsledky výzkumu

Celkem dotazník vyplnilo 67 respondentů. Získané výsledky dotazníku jsem zpracovala do přehledných tabulek a grafů. Pro lepší přehlednost uvádím některé tabulky a grafy v příloze.

5.4.1 Charakteristika zkoumaného souboru

V bakalářské práci nebyl použit přímo kvótní výběr, ale rozhodla jsem se udělat proporcionální rozložení studentů z různých vysokých škol. Vybrala jsem si studenty celkem z deseti vysokých škol v Brně. Tento výzkumný vzorek jsem si vybrala především kvůli tomu, abych zjistila, jak vnímají moji „vrstevníci“ bezdomovce. Z celkového počtu oslovených 75 respondentů dotazníky vyplnilo 67 osob. To znamená, že návratnost dotazníku byla 89,3 %. Tuto vysokou návratnost lze považovat za úspěšnou.

I když je výzkumný vzorek malý, můžeme ho chápat jako určitý předvýzkum (pilotní výzkum), který by mohl být použit při rozsáhlejších výzkumech v obdobné tematice.

U tohoto výzkumu byla zvolena anonymní forma a tak respondenti možná z tohoto důvodu byli ochotni, dotazník vyplnit.

Otázka č. 1: Vaše pohlaví

Tab. 1. Pohlaví respondentů

Pohlaví respondentů	
Muži	28
Ženy	39
Celkem	67

Výzkumného šetření se zúčastnilo 28 mužů (42 %) a 39 žen (58 %).

Otázka č. 2: Uveďte Váš věk

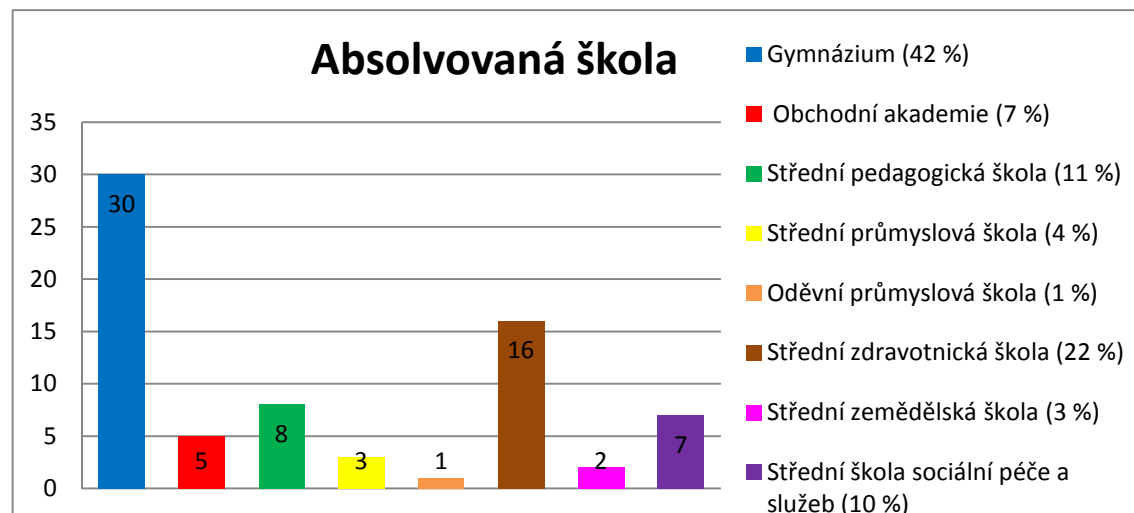
Tab. 2. Rozdělení respondentů účastnících se výzkumu z hlediska věku

Věk respondentů	Počet osob	Počet osob v %
20 let	8	12
21 let	14	21
22 let	23	34
23 let	15	22
25 let	4	6
26 let	2	3
27 let	1	2

Z uvedených výsledků vyplývá, že výzkumu se zúčastnilo nejvíce osob (23) ve věku 22 let. Tyto osoby tvoří více jak třetinu (34 %) z celkového počtu všech respondentů. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili respondenti (15), kteří mají 23 let. Je zajímavé, že z celkového počtu se výzkumu nezúčastnil žádný respondent, který by měl 24 let.

Otázka č. 3: Jaký typ střední školy jste absolvoval/a?

Graf 1. Rozdělení respondentů z hlediska absolvované střední školy

Tato otázka byla položena formou otevřené otázky. Z uvedených odpovědí vyplývá, že nejčastější školou, kterou respondenti absolvovali, bylo gymnázium. Celkem gymnázium absolvovalo 30 respondentů (42 %). Zajímavé by bylo rozlišení gymnázia na čtyřleté nebo víceleté. Druhou nejčastější odpovědí byla zdravotnická škola, kterou absolvovalo celkem 16 respondentů (22 %).

Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

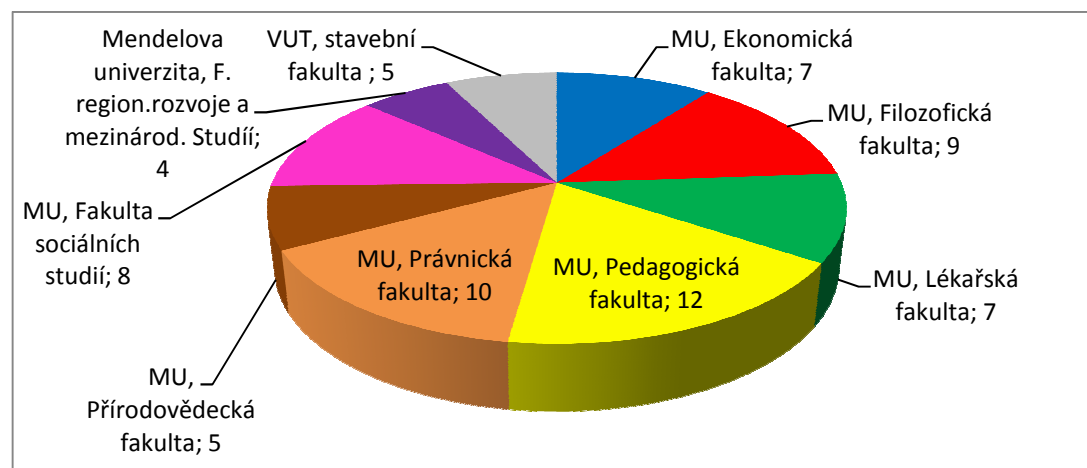
Tab. 3. Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Vzdělání	Počet osob	Počet osob v %
Maturita	54	81
Bakalářský obor	9	13
Magisterský obor	2	3
Jiné	2	3

Z uvedených výsledků vyplývá, že většina respondentů za nejvyšší dosažené vzdělání označila maturitu. Tuto odpověď uvedlo 54 osob (81 %). Bakalářský obor označilo 9 respondentů (13 %) za své nejvyšší dosažené vzdělání. Magisterský obor a odpověď jiné získali po 2 respondentech (3 %).

Otázka č. 5: Jakou univerzitu a fakultu studujete?

Graf 2. Rozdělení respondentů z hlediska současného studia

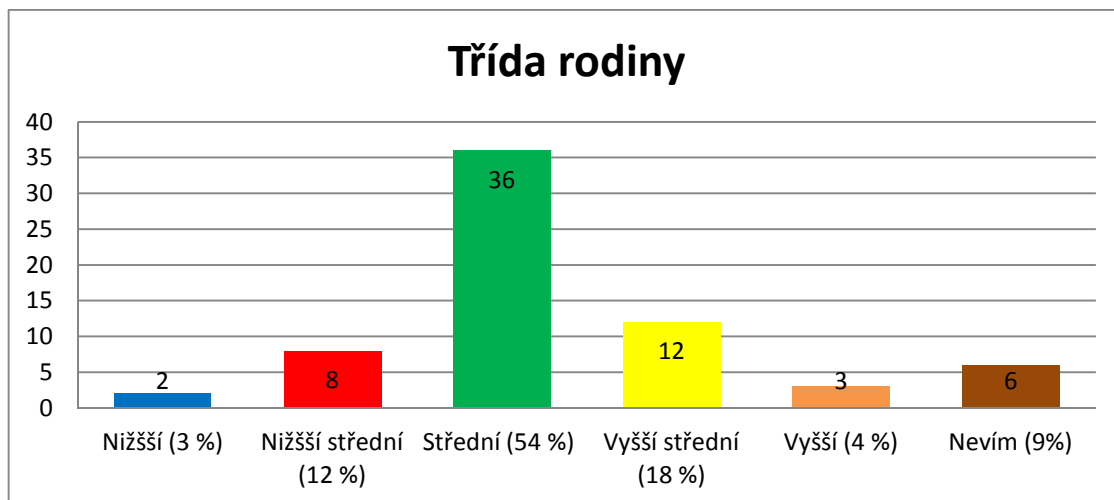

Z grafu můžeme vypočítat, že Pedagogickou fakultu studuje nejvíce respondentů (12). Oproti tomu nejméně respondentů (4) studuje Fakultu regionálního rozvoje a mezinárodních studií, která zastupuje v našem dotazníku Mendelovu univerzitu. Masarykovu univerzitu je v mém dotazníku zastoupena: Pedagogickou fakultou, Právnickou fakultou, Filozofickou fakultou, Fakultou sociálních studií, Ekonomickou

fakultou a Lékařskou. Ostatní dvě univerzity Mendelova a VUT (Vysoké učení technické) jsou zastoupeny pouze jednou fakultou.

Otázka č. 6: Do které z následujících skupin či tříd byste sám zařadil svoji rodinu?

Graf 3. Rozdělení respondentů z hlediska třídy (skupiny) rodiny

Z uvedených odpovědí vyplývá, že respondenti nejčastěji uváděli možnost odpovědi střední třídy jejich rodiny. Tuto odpověď uvedlo 36 respondentů (54 %), což je více než polovina z celkového počtu. Překvapivé u této otázky bylo, že jen 2 respondenti (3 %) označili úroveň rodiny za nižší. Naopak 3 respondenti (4 %) označili úroveň rodiny za vyšší.

Otázka č. 7: Velikost bydliště podle počtu obyvatel

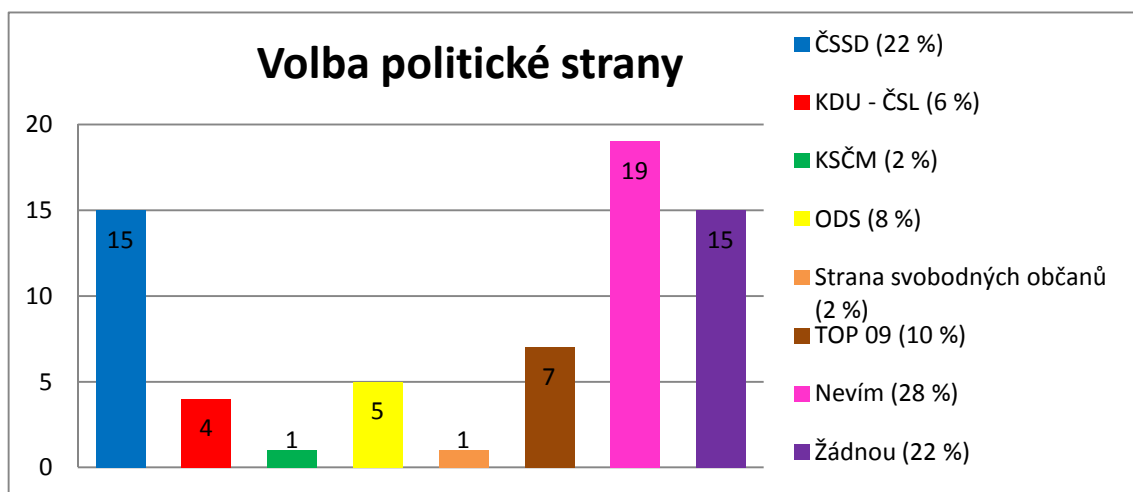
Tab. 4. Rozdělení respondentů podle velikosti bydliště

Velikost bydliště	Počet osob	Počet osob v %
do 1 000	9	13
1 000 – 5 000	34	51
5 000 – 20 000	8	12
20 000 – 100 000	11	16
nad 100 000	5	8

Z uvedených odpovědí vyplývá, že nejčastější velikost bydliště všech respondentů je podle obyvatel 1 000 – 5 000 osob. Tuto odpověď uvedlo 34 dotazovaných, což činí 51 %. Nejméně častá odpověď byla odpověď – nad 100 000 obyvatel. Tuto odpověď označilo pouze 5 respondentů (8 %).

Otázka č. 8: Jakou politickou stranu byste volil, kdyby se příští týden konaly volby do poslanecké sněmovny?

Graf 4. Volba politické strany u respondentů

Z uvedených odpovědí vyplývá, že nejvíce lidí (19) uvedlo možnost nevím (28 %). Druhou nejčastější odpovědí byly odpovědi ČSSD (22 %) a žádnou (22 %). Zajímavé je, že pouze jeden z dotazovaných uvedl, že by volil KSČM.

5.4.2 Postoje k bezdomovectví

Otázka č. 9: Napište pět prvních slovních asociací, které se Vám vybaví, když se vysloví slovo bezdomovec?

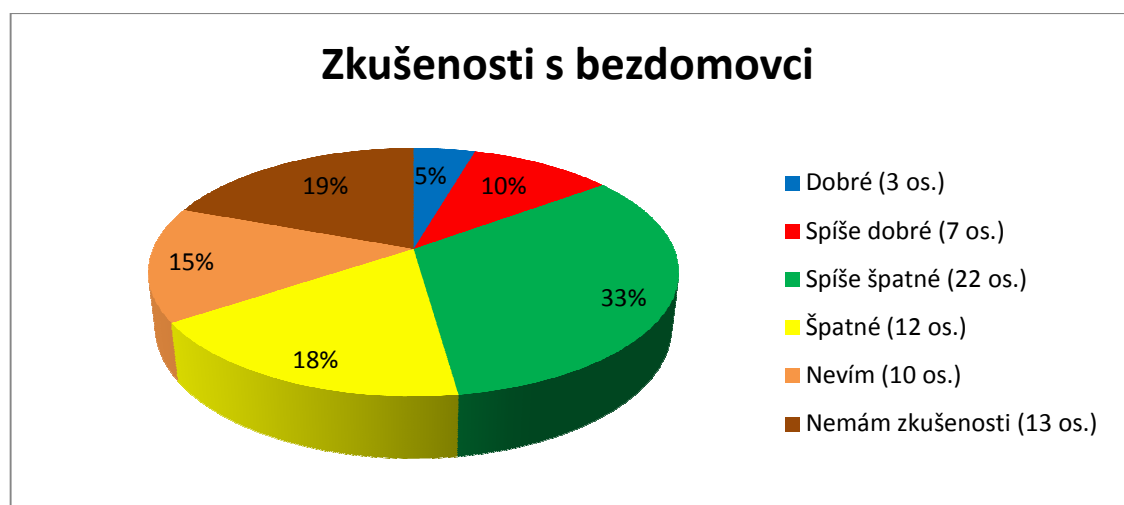
Tab. 5. Asociace respondentů ke slovu bezdomovec

Asociace	Četnost asociace v dotazníku
Žebrák	8
Uprchlík	9
Tulák	10
Ubožák	11
Flákač	15
Chudák	18
Propuštěný vězeň	25
Člověk, který přišel o vše	25
Opilec	34
Kriminálník, zloděj	49
Člověk spící na nádraží, ulici	53
Člověk bez domova	71
Nevím	7

Tuto otázku je těžší vyhodnotit, protože patří k jedné z otázek otevřených. Z uvedených odpovědí vyplývá, že pro nejvíce respondentů (71 osob) slovo bezdomovec představuje člověka bez domova. Druhou nejčastější asociací (53 osob) byl člověk spící na nádraží, ulici. Je zajímavé, že třetí nejčastější asociací respondentů ke slovu bezdomovec se váží pojmy kriminálník a zloděj. Tato asociace se v dotazníku objevila celkem 49krát. Dále respondenti celkem 34krát uvedli, že bezdomovec je opilec. Toto zjištění je zajímavé, protože ukazuje, že respondenti vidí bezdomovce spíše negativně. Pouze 18 respondentů vnímá bezdomovce jako chudáka. Ostatní asociace respondentů, které se váží ke slovu bezdomovec, byly spíše záporné. Překvapivé bylo, že 25 respondentů si pod pojmem bezdomovec vybaví propuštěného vězně. Z těchto odpovědí vyplývá, že každý respondent si pod pojmem bezdomovcem může představit jiného člověka, než jiný respondent.

Otázka č. 10: Jak hodnotíte své zkušenosti s bezdomovci?

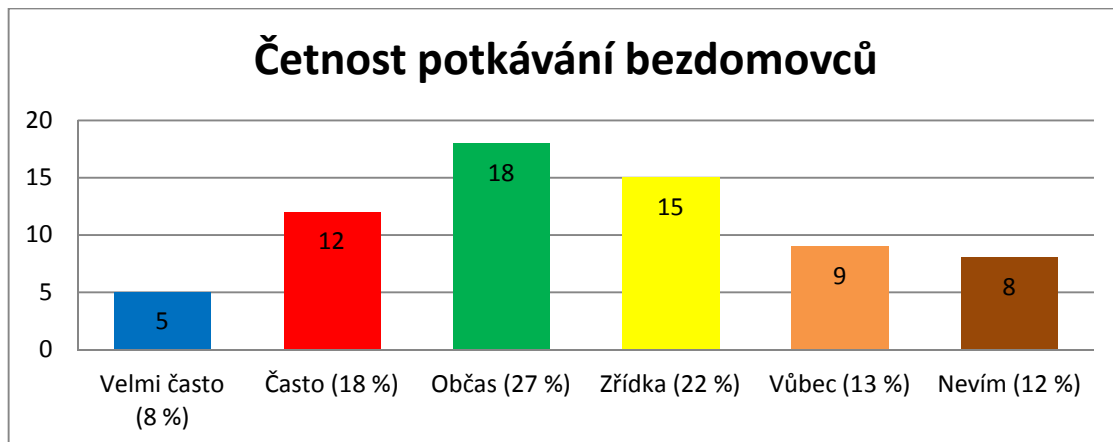
Graf 5. Zkušenosti respondentů s bezdomovci

Pouze 3 lidé z dotazovaných (5 %) ohodnotili svoje zkušenosti jako dobré. O něco více dotazovaných (7) vybralo možnost odpovědi spíše dobrou. Nejčastější odpovědí byla spíše špatné, kterou uvedlo celkem 22 respondentů, což činí třetinu (33 %) z celkového počtu respondentů. Dále pak 12 dotazovaných (18 %) uvedlo, že má zkušenost špatnou s bezdomovci. 10 dotazovaných (15 %) označilo možnost nevím. Možnost odpovědi nemám zkušenosti s bezdomovci, uvedlo 13 respondentů (19 %).

Otázka č. 11: Jak často se setkáváte s bezdomovci (ulice, nádraží, obchod)?

Graf 6. Četnost setkávání bezdomovců

Nejčastější odpovědí na tuto otázku bylo, že se lidé s bezdomovci setkávají občas. Tuto odpověď uvedlo 18 lidí (27 %). O něco méně lidí – 15 (22 %), vybralo odpověď zřídka. Odpověď často označilo 12 respondentů (18 %). Nejméně častou odpovědí byla odpověď velmi často, kterou uvedlo pouze 5 respondentů (8 %).

Otázka č. 12: Jak se obvykle chováš, když na ulici vidíš bezdomovce?

Graf 7. Reakce respondentů na bezdomovce

Velice zajímavé výsledky přinesla tato otázka. Pouze 1 člověk (2 %) přispěje bezdomovci. Naopak 29 lidí (43 %) nemění své chování, 22 lidí (33 %) bezdomovce ignoruje a 15 lidí (22 %) se snaží bezdomovci vyhnout. Nikdo z respondentů neuvedl odpověď jiné nebo snažím se zjistit, jak mohu bezdomovci pomoci.

Otázka č. 13: Jaké jsou podle Vás 3 nejčastější příčiny bezdomovectví?

Tab. 6. Nejčastější příčiny bezdomovectví podle respondentů

Příčina	Četnost příčiny
Smrt blízké osoby, osamělost	2
Na základě dobrovolného rozhodnutí	4
Psychická či fyzická choroba	5
Lenost, nechuť pracovat	12
Rozpad rodiny, rozvod	20
Propuštění z vězení nebo odchod z dětského domova	26
Dluhy	36
Závislost (alkohol, drogy či jiná návyková látka)	44
Ztráta zaměstnání, bydlení	48
Nevím	3
Jiné	1

Z uvedených odpovědí vyplývá, že za nejčastější příčinu bezdomovectví respondenti považují ztrátu zaměstnání a bydlení. Závislost je podle respondentů druhou nejčastější příčinou. Pouze 3 respondenti označili možnost nevím. Pro možnost jiné se rozhodl 1 respondent, který uvedl vlastní odpověď. Odpověď zní: „špatné sociální zázemí v rodině“. Je zajímavé, že pouze 4 dotazovaní uvedli, že lidé se stanou bezdomovci na základě jejich dobrovolného rozhodnutí.

Otázka č. 14: Kdo by se podle Vás měl nejvíce angažovat v pomoci o bezdomovce?

Tab. 7. Kdo by měl nejvíce pomáhat bezdomovcům podle respondentů

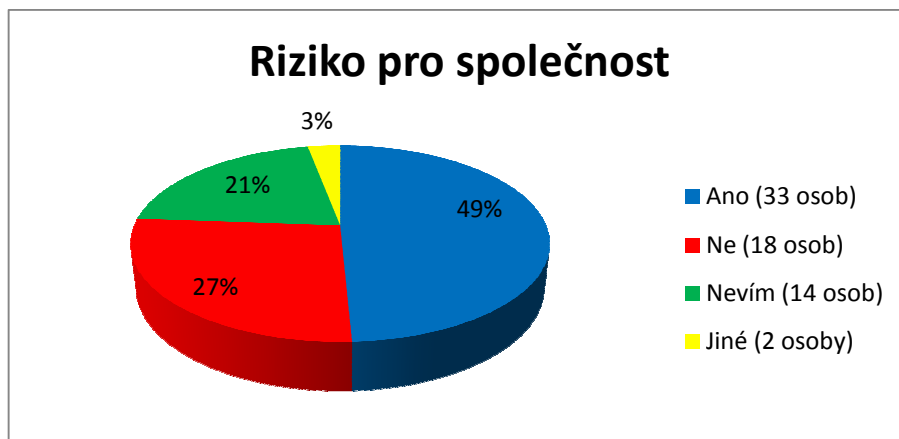
Pomoc bezdomovcům	Četnost v dotazníku	Četnost v dotazníku v %
Rodina, příbuzní, známí	33	49
Obec, město	8	12
Stát, vláda, parlament	14	21
Charitativní organizace, spolky	9	13
Církev	1	2
Nikdo	0	0
Nevím	2	3

Nejčastější odpovědí na tuto otázku bylo, že by se o bezdomovce měli starat rodina, příbuzní a známí. Takto odpovědělo 33 osob (49 %). Dalších 14 respondentů (21 %) odpovědělo, že by se o bezdomovce měl postarat stát. Charitativní organizace se spolky uvedlo 9 dotazovaných (13 %) a obec s městem získali 8 hlasů (12 %). Dále

1 dotazovaný (2 %) si myslí, že o bezdomovce by se měl postarat stát a odpověď nevím vybrali 2 dotazovaní (3 %). Odpověď nikdo neuvedl ani jeden dotazovaný.

Otázka č. 15: Představují podle Vás bezdomovci riziko pro společnost?

Graf 8. Představa respondentů o bezdomovcích z hlediska rizika

Z uvedených výsledku vyplývá, že přenosu chorob a zvýšené kriminality se obává 33 dotazovaných (49 %), kteří hlasovali pro možnost ano. Zatímco 18 dotazovaných (27 %) nevnímá bezdomovectví jako riziko pro společnost. 14 osob (21 %) vybralo možnost nevím. A z celkového počtu dotazovaných uvedly dvě osoby jinou možnost. První osoba napsala, že: „u bezdomovectví je určité riziko, ale myslí si, že jsou i mnohem horší skupiny lidí, takže to nevnímá jako riziko“. Druhá osoba uvedla, že: „někteří bezdomovci ano, ale to jsou výjimky, které kazí ostatním bezdomovcům reputaci, a proto je na bezdomovce nahlíženo s despektem“.

Otázka č. 16: Jste ochoten/ochotna pomoci těmto lidem?

Tab. 8. Ochota respondentů pomoci bezdomovcům

Odpověď	Počet osob	Počet osob v %
Určitě ano	2	3
Spíše ano	13	19
Nevím	14	21
Spíše ne	36	54
Určitě ne	2	3

Z uvedených odpovědí vyplývá, že respondenti nejsou spíše ochotni pomáhat bezdomovcům. Dokazuje to odpověď spíše ne, kterou respondenti uvedli celkem 36krát (54%), což činí více než polovinu. Druhou nejčastější odpovědí byla odpověď

nevím, pro kterou se rozhodlo 14 respondentů (21 %). Odpověď spíše ano označilo 13 respondentů (19 %). Krajní odpovědi určitě ne a určitě ano, získaly po 2 respondentech (3 %).

Otázka č. 17: Pomáháte bezdomovcům některým z uvedených způsobů?

Tab. 9. Forma pomoci bezdomovcům

Forma pomoci	Počet osob	Počet osob v %
Dávám peníze charitativním organizacím	4	6
Dávám peníze přímo bezdomovcům	6	9
Kupuji tiskoviny prodávané bezdomovci	7	10
Pomáhám bezdomovcům s hledáním práce	0	0
Pomáhám najít bezdomovcům bydlení	0	0
Nepomáhám jim	46	69
Nevím	1	2
Jiná pomoc	3	4

Z uvedených výsledku vyplývá, 46 respondentů uvedlo, že bezdomovcům nepomáhá, což je více než dvě třetiny (69 %). 7 dotazovaných (10 %) uvedlo možnost, že kupují tiskoviny, které prodávají bezdomovci. 6 dotazovaných (9 %) uvedlo, že dává peníze přímo bezdomovcům a 4 respondenti (6 %) vybrali možnost, že dávají peníze charitativních organizacím. Formu jiné pomoci vybrali 3 dotazovaní (4 %), kteří poskytují nenošeného šatstvo. Ani jeden člověk z dotazovaných neuvedl, že pomáhá bezdomovcům s hledáním práce nebo bydlením.

Otázka č. 18: Jakou formou pomoci jste za poslední rok pomohl/a bezdomovcům?

Tab. 10. Forma pomoci bezdomovcům za poslední rok od respondentů

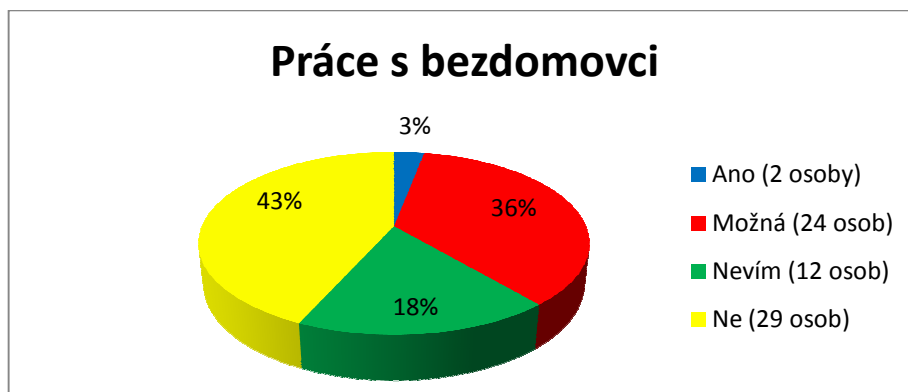
Forma pomoci	Počet osob	Počet osob v %
Nijak/nepomohl/a	31	46
Nevím	15	22
Koupil/a jsem tisk od bezdomovce	7	10,5
Přispěl/a jsem přímo	7	10,5
Přispěl/a jsem charitativním organizacím	4	6
Daroval/a jsem nenošené šatstvo	2	3
Koupil/a jsem bezdomovci pivo	1	2

Z uvedených odpovědí vyplývá, že 31 respondentů (46 %) nijak nepomohlo bezdomovcům za poslední rok. Druhou nejčastější odpověď nevím, uvedlo 15 lidí

(22 %). 7 respondentů koupilo tisk od bezdomovce nebo jim přispělo přímo. Pouze 4 dotazovaní (6 %) přispěli charitativním organizacím. 2 respondenti (3 %) obdarovali bezdomovce nenošeným šatstvem. 1 z respondentů uvedl, že koupil pivo bezdomovci.

Otázka č. 19: Dokážete si představit, že byste s těmito lidmi pracoval/a (např. v Armádě spásy, v azylových domech)?

Graf 9. Představa respondentů o práci s bezdomovci

Z uvedených odpovědí vyplývá, že 29 dotazovaných (43 %) si nedokáže představit pracovat s bezdomovci. Odpověď možná uvedlo 24 respondentů (36 %), zatímco odpověď ano, označili pouze 2 dotazovaní (3 %). 12 respondentů (18 %) neví, jestli by si dokázalo představit práci s bezdomovci.

Otázka č. 20: Zakroužkujte, prosím, míru Vašeho souhlasu s následujícím tvrzením (1 – vůbec nesouhlasím, 10 – zcela souhlasím).

„Bezdomovci jsou lidé, kteří kvůli vlastní lenosti a neochotě přišli o zaměstnání, bydlení a postupem času se z nich stali lidé, kteří nám ostatním jen znepříjemňují život.“

Tab. 11. Míra souhlasu respondentů s předchozím výrokem

Míra souhlasu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Počet osob	1	4	6	7	12	25	4	5	2	1

Aritmetický průměr: 6,7

Medián: 6

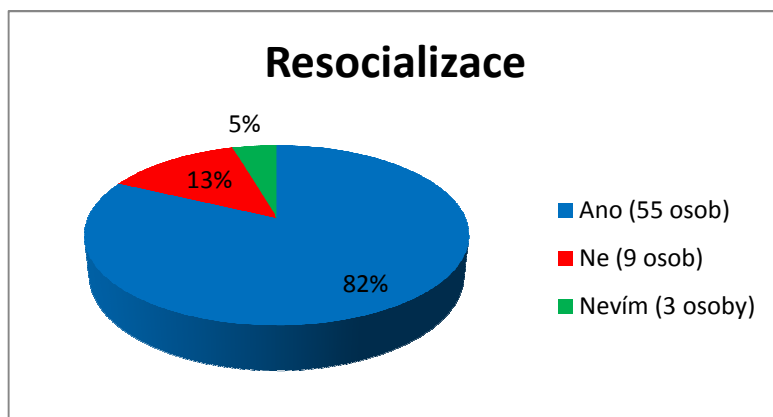
Modus: 6

Z uvedených odpovědí vyplývá, že nejčastěji respondenti označovali hodnotu 6 a to celkem 25krát. Tito respondenti tedy spíše souhlasí s výrokem. S výrokem na půl

souhlasí a nesouhlasí 12 respondentů. Každá krajní hodnota má po jednom hlasu. Z tabulky je tedy patrné, že respondenti s tímto výrokem spíše souhlasí.

Otázka č. 21: Mají podle Vás v dnešní době bezdomovci šanci dostat se ze své situace a znovu se začlenit do společnosti?

Graf 10. Možnost resocializace bezdomovců podle respondentů

Z uvedených výsledků vyplývá, že 55 respondentů (82 %) si myslí, že bezdomovci mají šanci se znovu začlenit do společnosti, pokud vyvinou značné úsilí. Oproti tomu 9 dotazovaných (13 %) uvedlo, že bezdomovci nemají šanci se znovu začlenit do společnosti. 3 dotazovaní (5 %) označili možnost nevím.

Otázka č. 22: Myslíte si, že bezdomovectví je problém

Tab. 12. Závažnost bezdomovectví podle respondentů

Problém	Počet osob	Počet osob v %
Závažný	11	16
Dost závažný	45	67
Méně závažný	6	9
Nezávažný	0	0
Nedovedu posoudit	5	8

Z uvedených odpovědí vyplývá, že 45 dotazovaných (67 %) uvedlo, že bezdomovectví je problém dost závažný. Jako problém závažný označilo bezdomovectví 11 respondentů (16 %). Oproti tomu 6 respondentů (9 %) uvedlo, že bezdomovectví je problém méně závažný. 5 dotazovaných (8 %) nedovede závažnost posoudit. Nikdo z respondentů nevybral možnost, že je bezdomovectví problém nezávažný.

Otázka č. 23: Které skupiny podle Vás potřebují nejvíce pomoc od státu a neziskových organizací?

Tab. 13. Míra pomoci pro „znevýhodněné skupiny“ podle respondentů

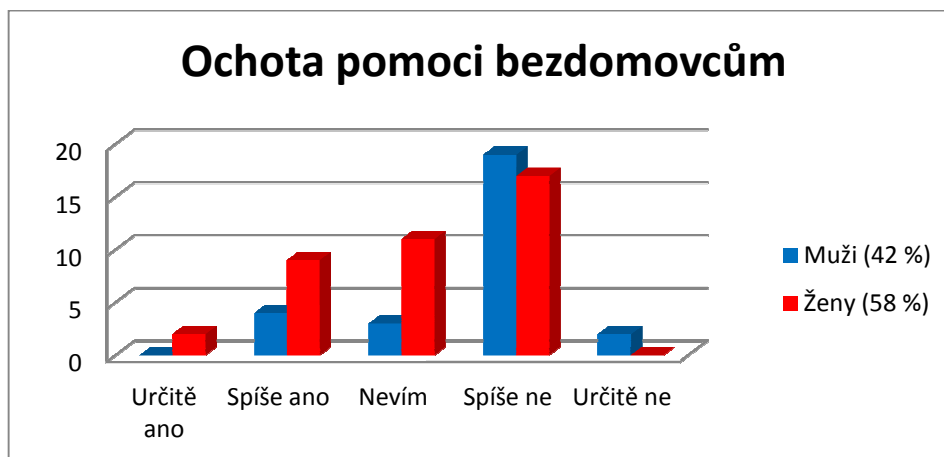
„Znevýhodněná skupina“	Aritmetický průměr	Medián	Modus
Senioři se zhoršenou soběstačností	4,25	4	4
Zdravotně postižení	5,38	5	4
Etnické menšiny	3	3	-
Osoby duševně nemocné	3,86	3	2
Osoby mentálně nemocné	5,16	5	4
Uprchlíci	3	3	-
Bezdomovci	5,5	5,5	5
Uživatelé návykových látek	2,71	3	1
Znevýhodněné děti a mládež	5,43	6	4
Rodiny v sociální nouzi	6,42	6,5	6

U této otázky se může objevit riziko ovlivnění předchozími otázkami, které mohly pozměnit či poupravit postoje k bezdomovcům, které do této otázky nebyly příliš příznivé. Je překvapivé, že respondenti zvolili bezdomovce jako druhou skupinou, která nejvíce potřebuje pomoc od státu a neziskových organizací. Na prvním místě se umístily rodiny v sociální nouzi a na třetím místě skupiny znevýhodněných dětí a mládeže. Nejméně pomoci od státu a neziskových organizací podle respondentů potřebují uživatelé návykových látek.

5.4.3 Vztahy mezi jednotlivými výsledky výzkumu

Otázka č. 1: Vaše pohlaví – otázka č. 16: Jste ochoten/ochotna pomoci těmto lidem?

Graf 11. Ochota pomoci bezdomovcům z hlediska pohlaví

Z uvedeného grafu vyplývá, že ženy jsou více ochotné pomáhat bezdomovcům oproti mužům. Z celkového počtu 39 dotazovaných (58 %) žen, uvedlo 9 žen možnost spíše ano. 2 ženy by byly ochotné pomoci bezdomovcům. Naopak muži častěji oproti ženám označovali možnost odpovědi spíše ne (19 mužů) nebo možnost určitě ne (2 muži). Z grafu vyplývá, že muži a ženy hlasovali nejčastěji pro možnost spíše ne. Tuto možnost uvedlo 19 mužů a 17 žen.

Otázka č. 1: Vaše pohlaví - otázka č. 18: Jakou formou pomoci jste za poslední rok pomohl/a bezdomovcům?

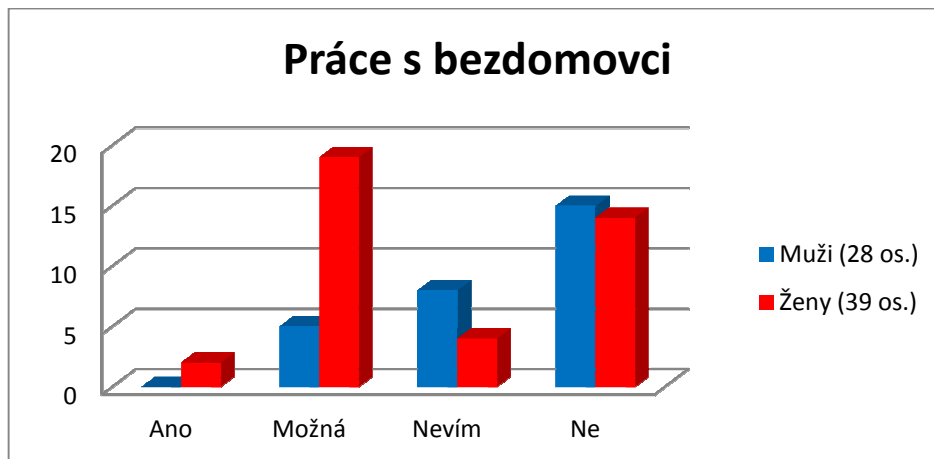
Tab. 14. Forma pomoci za poslední rok z hlediska pohlaví

Forma pomoci	Pohlaví respondentů			
	Muži	Ženy	Muži v %	Ženy v %
Nijak nepomohl/a	16	15	23,88	22,38
Nevím	9	6	13,43	8,95
Koupil/a jsem si tisk přímo od bezdomovce	1	6	1,49	8,95
Přispěl/a jsem přímo	0	7	0	10,45
Přispěl/a jsem charitativním organizacím	1	3	1,49	4,47
Daroval/a jsem nenošené šatstvo	0	2	0	2,98
Koupil/a jsem bezdomovci pivo	1	0	1,49	0
Celkem	28	39	≈ 41,78	≈ 58,2

Z uvedené tabulky vyplývá, že se ženy více za poslední rok angažovaly v pomoci bezdomovcům oproti mužům. Nejčastější odpověď u mužů byla, že bezdomovců nijak nepomohli. Tuto odpověď uvedlo 16 mužů (23,88 %). Nejčastější odpověď u žen byla stejná, jak u mužů. Tuto odpověď vybralo 15 žen (22,38 %). Z tabulky dále vyplývá, že ženy více pomohli bezdomovcům za poslední rok než muži. Koupily si od nich tisk (6 žen), přispěly jim (7 žen), přispěli charitativním organizacím (3 ženy) nebo darovaly bezdomovcům nenošené šatstvo (2 ženy).

Otázka č. 1: Vaše pohlaví - otázka č. 19: Dokážete si představit, že byste s těmito lidmi pracoval/a (např. v Armádě spásy, azylových domech)?

Graf 12. Práce s bezdomovci z hlediska pohlaví

Z uvedeného grafu vyplývá, že ženy by dokázaly spíše pracovat s bezdomovci než muži. Celkem 2 ženy uvedly možnost ano. Z celkového počtu 39 dotazovaných žen označila více než třetina žen (19) odpověď možná. 14 dotazovaných by si nedokázalo představit, že by s bezdomovci pracovalo. Nikdo z mužů neuvedl možnost ano. Z celkového počtu 28 dotazovaných mužů hlasovalo 5 mužů pro odpověď možná a 15 mužů by si nedokázalo představit, že by s bezdomovci pracovalo.

Otázka č. 2: Uveďte Váš věk – otázka č. 22: Myslíte si, že bezdomovectví je problém

Tab. 15. Závažnost problému bezdomovectví z hlediska věku respondentů

Věk	Bezdomovectví je problém				
	Závažný	Dost závažný	Méně závažný	Nezávažný	Nedovedu posoudit
20 let	2 (2,98 %)	3 (4,47 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)
21 let	4 (5,97 %)	9 (13,43 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
22 let	3 (4,47 %)	17 (25,37 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)
23 let	1 (1,49 %)	11 (16,42 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)
25 let	0 (0 %)	3 (4,47 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
26 let	0 (0 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
27 let	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 11 (16,42 %)	≈ 45 (67,22 %)	≈ 6 (8,94 %)	0 (0 %)	≈ 5 (7,46 %)

Z tabulky vyplývá, že pro nejvíce respondentů je bezdomovectví problém dost závažný. Tuto odpověď uvedlo 45 dotazovaných (67,22 %). Pro tuto odpověď se nejčastěji rozhodovali respondenti (17 osob) ve věku 22 let. Nikdo z respondentů nepovažuje bezdomovectví za problém nezávažný. Z tabulky lze dále vypožorovat, že respondenti

se zvyšujícím se věkem přestali uvádět možnost - nedovedu posoudit. Je možné, že s rostoucím věkem studenti více přemýšlejí o problémech (ohrožení, závažnost), které se dotýkají nejen společnosti, ale i jich.

Otázka č. 3: Jaký typ střední školy jste absolvoval/a? - otázka č. 16: Jste ochoten/ochotna pomoci těmto lidem?

Tab. 16. Ochota pomoci bezdomovcům podle absolvované střední školy

Absolvovaná střední škola	Ochota pomoci				
	Určitě ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Určitě ne
Gymnázium	0 (0 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	28 (41,72 %)	1 (1,49 %)
Střední pedagogická š.	1 (1,49 %)	3 (4,47 %)	3 (4,47 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Oděvní průmyslová š.	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)
Střední zemědělská š.	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Obchodní akademie	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)
Střední zdravotnická š.	0 (0 %)	3 (4,47 %)	9 (13,41 %)	4 (5,96 %)	0 (0 %)
Střední š. soc. péče a služeb	1 (1,49 %)	6 (8,94 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 2 (2,98 %)	≈ 13 (19,40 %)	≈ 14 (20,86 %)	≈ 36 (53,7 %)	≈ 2 (2,98 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že nejvíce ochotni pomoci bezdomovcům jsou absolventi Střední zdravotnické školy (9 osob) nebo Střední školy sociální péče a služeb (6 osob). Nejméně ochotni pomoci bezdomovcům jsou absolventi gymnázia (28 osob).

Otázka č. 3: Jaký typ střední školy jste absolvoval/a? - otázka č. 19: Dokážete si představit, že byste s těmito lidmi pracoval/a (např. v Armádě spásy, azylových domech)?

Tab. 17. Práce s bezdomovci z hlediska absolvované střední školy

Absolvovaná střední škola	Práce s bezdomovci			
	Ano	Možná	Nevím	Ne
Gymnázium	0 (0 %)	7 (10,45 %)	4 (5,97 %)	19 (28,36 %)
Střední pedagogická š.	1 (1,49 %)	5 (7,46 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)
Oděvní průmyslová š.	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)
Střední zemědělská š.	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)
Obchodní akademie	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	2 (2,98 %)
Střední zdravotnická š.	0 (0 %)	7 (10,45 %)	4 (5,97 %)	5 (7,46 %)
Střední š. soc. péče a služeb	1 (1,49 %)	5 (7,46 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 2 (2,98 %)	≈ 24 (35,82 %)	≈ 12 (17,90 %)	≈ 29 (43,27 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že pouze 2 lidé si dovedou představit, že by pracovali s bezdomovci. Naopak 19 respondentů, kteří absolvovali gymnázium, si nedovedou představit, že by pracovali s bezdomovci. Celkově nejčastěji na otázku práce s bezdomovci uváděli respondenti odpověď ne. Tuto odpověď označilo 29 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla odpověď možná, kterou vybralo 24 respondentů.

Otázka č. 5: Jakou univerzitu a fakultu studujete? – otázka č. 14: Kdo by se měl podle Vás nejvíce angažovat v pomoci o bezdomovce?

Tab. 18. Míra angažovanosti v pomoci bezdomovcům z hlediska studia

Univerzita, fakulta	Angažovanost v pomoci bezdomovcům						
	Rodina, známí	Obec, město	Stát, vláda	Charit. org.	Církve	Nikdo	Nevím
VUT, F. stavební	2 (2,98 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)
Mendelova u., F. region. rozvoje	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
MU, F. soc. studií	7 (10,46 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
MU, F. přírodovědecká	1 (1,49 %)	2 (2,98 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
MU, F. právnická	3 (4,47 %)	2 (2,98 %)	4 (5,97 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
MU, F. pedagogická	9 (13,43 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
MU, F. lékařská	6 (8,94 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
MU, F. filozofická	3 (4,47 %)	2 (2,98 %)	2 (2,98 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
MU, F. ekonomická	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	3 (4,47 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 33 (49,22 %)	≈ 8 (11,92 %)	≈ 14 (20,89 %)	≈ 9 (13,41 %)	≈ 1 (1,49 %)	0 (0 %)	≈ 2 (2,98 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že respondenti se nejčastěji rozhodovali pro možnost pomoci od rodiny a známých. Tuto možnost uvedlo 33 respondentů, což činí skoro polovinu (49,22 %) z celkového počtu respondentů. Je zajímavé, že respondenti, kteří studují Pedagogickou fakultu a Lékařskou fakultu, tak nezvolili ani jednu pomoc pro bezdomovce od obce, města nebo státu. Oproti tomu studenti Ekonomické, Přírodovědecké fakulty a Fakulty regionálního rozvoje a mezinárodních studií uvedli nejméně možnost rodina a známí.

Otázka č. 6: Do které z následujících skupin či tříd byste sám zařadil/a svoji rodinu? – Otázka č. 12: Jak se obvykle zachováš, když na ulici vidíš bezdomovce?

Tab. 19. Chování při spatření z hlediska rozdělení tříd rodin

Chování při spatření bezdomovce	Třída (skupina) rodiny					
	Nižší	Nižší střední	Střední	Vyšší střední	Vyšší	Nevím
Snažím se mu vyhnout	0 (0 %)	2 (2,98 %)	10 (14,93 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)
Přispěji mu	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Snažím se zjistit, jak mohu pomoci	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Neměním své chování	1 (1,49 %)	6 (8,94 %)	21 (31,34 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)
Ignoruji ho	0 (0 %)	0 (0 %)	5 (7,46 %)	11 (16,38 %)	3 (4,47 %)	3 (4,47 %)
Jiné	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 2 (2,98 %)	≈ 8 (11,92 %)	≈ 36 (53,73 %)	≈ 12 (17,87 %)	≈ 3 (4,47 %)	≈ 6 (8,95 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že pouze 1 respondent přispívá přímo bezdomovcům, i přesto, že subjektivně svoji rodinu zařadil do nižší třídy. Toto je možná dáno zvýšenou solidaritou, která se vyskytuje častěji u lidí s nižším statutem. Dále je možné z tabulky usoudit, že lidé, kteří svoji rodinu zařadili do třídy nižší, nižší střední a střední, nevybrali tak často odpověď ignoruji ho, oproti respondentům, kteří svou rodinu zařadili do třídy vyšší střední a vyšší. Nejčastěji respondenti svoji rodinu řadí do střední

třídy. Tuto odpověď označilo 36 studentů, což je více než polovina (53,73 %) z celkového počtu.

Otázka č. 6: Do které z následujících skupin či tříd byste sám zařadil/a svoji rodinu? – otázka č. 16 – Jste ochoten/ochotna pomoci těmto lidem?

Tab. 20. Ochota pomoci bezdomovcům z hlediska rozdělení tříd rodiny

Třída rodiny	Ochota pomoci				
	Určitě ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Určitě ne
Nižší	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Nižší střední	1 (1,49 %)	5 (7,46 %)	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Střední	0 (0 %)	6 (8,94 %)	1 (1,49 %)	29 (43,28 %)	0 (0 %)
Vyšší střední	0 (0 %)	1 (1,49 %)	6 (8,94 %)	4 (5,97 %)	1 (1,49 %)
Vyšší	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)
Nevím	0 (0 %)	0 (0 %)	5 (7,46 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 2 (2,98 %)	≈ 13 (19,38 %)	≈ 14 (20,87 %)	≈ 36 (54,72 %)	≈ 2 (2,98 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že nejčastější možností, kterou respondenti uvedli, byla možnost spíše ne. Tuto odpověď označilo 36 respondentů, což představuje více než polovinu (54,72 %) z celkového počtu respondentů. Je zajímavé, že lidé z nižší, nižší střední a střední třídy uvedli častěji odpověď určitě ano a spíše ano než lidé, kteří svou rodinu označili za vyšší střední a střední. Respondenti, kteří považují třídu jejich rodiny za vyšší střední a vyšší, volili častěji možnost spíše ne a určitě ne. Je možné, že lidé, kteří pocházejí z nižší, nižší střední a střední třídy rodiny mají větší solidaritu s lidmi, kteří jsou bez domova. Tito respondenti mohou vnímat bezdomovce příznivěji, než respondenti z vyšší střední a vyšší třídy a umějí se lépe vžít do jejich situace.

Otázka č. 7: Velikost bydliště podle počtu obyvatel - otázka č. 11: Jak často se potkáváte s bezdomovci (ulice, nádraží, obchod)?

Tab. 21. Četnost setkávání bezdomovců z hlediska počtu obyvatel v bydlišti

Velikost bydliště	Četnost setkávání bezdomovců					
	Velmi často	Často	Občas	Zřídka	Vůbec	Nevím
do 1 000	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	6 (8,94 %)	2 (2,98 %)
1 000 - 5 000	0 (0 %)	0 (0 %)	13 (19,40 %)	14 (20,89 %)	3 (4,47 %)	4 (5,97 %)
5 000 - 20 000	1 (1,49 %)	2 (2,98 %)	3 (4,47 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)
20 000 - 100 000	2 (2,98 %)	7 (10,45 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
nad 100 000	2 (2,98 %)	3 (4,47 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 5 (7,46 %)	≈ 12 (17,91 %)	≈ 18 (26,86 %)	≈ 15 (22,38 %)	≈ 9 (13,43 %)	≈ 8 (11,94 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že nejčastější odpovědí byla možnost občas. Pro tuto odpověď se rozhodlo 18 respondentů (26,86 %). Druhou nejčastější odpovědí byla možnost zřídka, kterou uvedlo 15 respondentů (22,38 %). Dále z tabulky vyplývá, že

velikost bydliště hraje důležitou roli při setkávání bezdomovců. Setkávání bezdomovců závisí na velikosti bydliště podle počtu obyvatel. Tzn., že lidé, kteří žijí ve vesnicích či menších městech, setkávají bezdomovce jen zřídka nebo dokonce vůbec. Oproti tomu lidé, kteří žijí ve větších městech, které mají nad 20 tisíc obyvatel a více, setkávají bezdomovce často nebo velmi často. Je tedy patrné, že bezdomovci se častěji vyskytují ve městech než na vesnicích. Ve vesnicích nemají tolik míst k přespání jako ve městě. Město má také mnoho dalších výhod oproti vesnici.

Otázka č. 8: Jakou politickou stranu byste volil/a, kdyby se příští týden konaly volby do poslanecké sněmovny? – otázka č. 17: Pomáháte bezdomovcům některým z uvedených způsobů?

Tab. 22. Pomoc bezdomovcům z hlediska volby politické strany

Forma pomoci	Volba politické strany							
	ČSSD	KDÚ-ČSL	KSČM	ODS	Str. svobod.ob.	TOP 09	Nevím	Žádnou
Peníze charitativním org.	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Peníze bezdomovcům	2 (2,98 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)
Tisk od bezdomovců	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	3 (4,47 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)
Pomoc s hledáním práce	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Pomoc s hledáním bydlení	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Nepomáhám jim	11 (16,41 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	4 (5,97 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	15 (22,38 %)	14 (20,89 %)
Nevím	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Jiná pomoc	0 (0 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,49 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 15 (22,38 %)	≈ 4 (5,97 %)	≈ 1 (1,49 %)	≈ 5 (7,46 %)	≈ 1 (1,49 %)	≈ 7 (10,45 %)	≈ 19 (28,35 %)	≈ 15 (22,38 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že respondenti, kteří se u otázky volba politické strany rozhodli pro možnost žádná, nebo nevím, tak vybrali nejčastěji u otázky formy pomoci možnost – nepomáhám jim. Naopak je zajímavé, že respondenti, kteří hlasovali pro politickou stranu KDÚ-ČSL, tak pomáhají bezdomovcům všemi možnými způsoby. Dávají peníze charitativním organizacím nebo peníze přímo bezdomovcům, kupují si tisk prodáváný bezdomovci a pomáhají bezdomovcům i jinou formou pomoci (poskytnutí šatstva). Překvapivé je, že respondenti, kteří uvedli stranu TOP 09, se snaží také pomáhat bezdomovcům, i když se jedná o pravicovou stranu. 3 voliči TOP 09 si kupují tisk od bezdomovců, 1 volič přispívá charitativním organizacím a jeden přispívá přímo bezdomovcům.

Otázka č. 8: Jakou politickou stranu byste volil/a, kdyby se příští týden konaly volby do poslanecké sněmovny? - otázka č. 21: Mají podle Vás v dnešní době bezdomovci šanci dostat se ze své situace a znovu se začlenit do společnosti?

Tab. 23. Resocializace z pohledu voličů

Volba polit. strany	Resocializace		
	Ano, pokud	Ne, nemají...	Nevím
ČSSD	12 (17,91 %)	2 (2,98 %)	1 (1,49 %)
KDÚ-ČSL	4 (5,97 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
KSČM	0 (0 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
ODS	2 (2,98 %)	3 (4,47 %)	0 (0 %)
Str. svobodných ob.	1 (1,49 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
TOP 09	6 (8,95 %)	1 (1,49 %)	0 (0 %)
Nevím	17 (25,37 %)	0 (0 %)	2 (2,98 %)
Žádnou	13 (19,40 %)	2 (2,98 %)	0 (0 %)
Celkem	≈ 55 (82,08 %)	≈ 9 (13,43 %)	≈ 3 (4,47 %)

Z uvedené tabulky vyplývá, že nejčastější odpovědí, kterou respondenti uvedli, byla možnost ano. Podle nich se bezdomovci mohou dostat ze své situace, ale jen v případě, že vyvinou značné úsilí. Tuto možnost vybralo 55 dotazovaných, což činí 82,08 %. Odpověď ne označilo 9 respondentů (13,43 %). Z výsledků nelze přímo posoudit, jestli volba politické strany ovlivňuje názor na resocializaci bezdomovců.

5.5 Shrnutí výzkumu

Zde se pokusím shrnout veškeré získané výsledky mého výzkumu. Hlavním cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak chápou a vnímají problematiku bezdomovectví vysokoškolští studenti. Chtěla jsem zjistit, zda podle nich bezdomovectví představuje riziko pro společnost, jaké jsou jejich zkušenosti s bezdomovci, jakou formou pomoci pomáhají bezdomovcům a zda by s nimi dokázali pracovat. Také jsem se zaměřila na jejich rodinu, bydliště, nejvyšší dosažené vzdělání, absolvovanou školu a současné studium.

Výsledky výzkumu ukázaly, že respondenty výzkumu tvořilo 28 mužů (42 %) a 39 žen (58 %). Respondenty byli většinou lidé, kteří absolvovali gymnázium (30 osob) nebo zdravotnickou školu (16 osob). Z celkového počtu respondentů uvedlo 36 osob, že jejich rodina patří do střední třídy. Do nižší třídy subjektivně zařadili svou rodinu pouze 2 respondenti. Naopak do vyšší třídy rodiny se řadí 3 respondenti. Také se ukázalo, že většina respondentů (34 osob) bydlí ve vesnicích, městech, které mají počet obyvatel od 1 tisíce až do 5 tisíc. Výsledky přinesly zjištění, že respondenti, kteří bydlí

v menších městech či vesnicích potkávají bezdomovce jen zřídka nebo vůbec, naopak respondenti, kteří bydlí ve větších městech, potkávají bezdomovce občas, často nebo velmi často.

Otázka volby politické strany ukázala, že lidé nejčastěji nevědí, jakou politickou stranu by volili, nebo by nevolili žádnou politickou stranu. Ovšem nejvíce hlasů by získala strana TOP 09. Je zajímavé, že respondenti, kteří volili tuto stranu, jsou velice shovívaví k bezdomovcům, snaží se jim pomoci a myslí si, že bezdomovci mají šanci se znovu začlenit do společnosti.

Velice zajímavé výsledky přinesla otázka, která se zaměřila na asociace respondentů při vyslovení slova - bezdomovec. Nejvíce respondentů (71 osob) uvedlo, že bezdomovec je člověk bez domova. 53 respondentů si pod slovem bezdomovec představí člověka, který spí na ulici nebo nádraží. Třetí a čtvrtou nejčastější odpovědi respondentů v dotazníku bylo, že bezdomovec je kriminálník, zloděj a opilec. Tyto odpovědi ukazují, že vysokoškolští studenti nevnímají bezdomovce příliš pozitivně, ba naopak jimi v podstatě „opovrhují“. Překvapivou asociací ke slovu bezdomovec bylo slovní spojení „propuštěný vězeň“. Toto slovní spojení uvedlo 25 respondentů.

Zkušenosti s bezdomovci hodnotili respondenti většinou negativně. 22 respondentů se rozhodlo pro možnost spíše špatné a 12 respondentů uvedlo možnost špatné. Pouze 3 respondenti mají zkušenosti s bezdomovci dobré a 7 dotazovaných spíše dobré. Je možné, že i díky svým zkušenostem, se poměrně velká část (15 osob) respondentů snaží vyhýbat bezdomovcům na ulici nebo je dokonce ignorují (22 osob).

Podle dotazovaných je nejčastější příčinou bezdomovectví ztráta zaměstnání a bydlení. Tuto odpověď označilo 48 dotazovaných. Druhou nejčastější příčinou bezdomovectví je závislost na alkoholu, droze či jiné návykové látce. Tuto příčinu považuje za důležitou 44 osob. Z celkového počtu dotazovaných uvedlo 12 osob, že člověk se stane bezdomovcem díky své lenosti a nechuti pracovat. Toto zjištění je podle mě „docela dobré“, protože ukazuje, že lidé si uvědomují, že bezdomovcem se člověk často stává kvůli vnějším okolnostem a ne kvůli sobě či své lenosti. Někdy člověku ke ztrátě bydlení mohou „pomoci“ i dluhy, které vybralo 36 dotazovaných.

Otázka, která se snažila zjistit, zda bezdomovci představují riziko pro společnost, nepřinesla příliš „příznivé výsledky“, protože 33 respondentů vybralo možnost ano. Pod tímto rizikem si představují zvyšování kriminality a přenos chorob. 18 dotazovaných uvedlo možnost ne a 2 lidé označili možnost jiné. První z nich chápe

bezdomovectví jako určité riziko, ale myslí si, že existují i horší skupiny lidí, takže bezdomovectví nepovažuje za tak velké riziko. Druhý respondent uvedl, že někteří bezdomovci jsou riziko pro společnost, ale jsou i mezi bezdomovci výjimky, které to kazí ostatním a proto je potom na všechny bezdomovce nahlíženo s despektem.

Otázky, které se zaměřily na pomoc bezdomovcům (nejen na ochotu pomoci, ale i na formu pomoci za poslední rok) ukázaly, že respondenti většinou nejsou ochotni bezdomovcům pomáhat. I když se najdou mezi respondenty i někteří, kteří kupují tiskoviny od bezdomovců (7 osob), poskytují jim peníze nebo oděv, ale těchto lidí je z celkového počtu opravdu málo. Obdobné výsledky přinesla i otázka, která se týkala práce s těmito lidmi. Pouze 2 respondenti by si dokázali představit pracovat s bezdomovci v Armádě spásy, azylových domech apod. 24 dotazovaných vybralo možnost možná a nejvíce hlasů získala možnost ne, kterou uvedlo 29 respondentů.

Velice zajímavé je také to, že respondenti si uvědomují závažnost problému bezdomovectví, které je podle nich dost závažným problémem. Tuto možnost odpovědi uvádělo 45 lidí. Je dobře, že si lidé uvědomují, jak je bezdomovectví závažným problémem. Toto zjištění lze vyznívat také na výsledcích poslední otázky, která se zabývá mírou pomoci od státu a neziskových organizací. Sice nejvíce pomoci podle respondentů potřebují rodiny v sociální nouzi, ale bezdomovci jsou druhá nejpotřebnější skupina.

Z veškerých získaných výsledků jsem došla k závěru, že vysokoškolští studenti nevnímají bezdomovce „příliš pozitivně“. Názory (postoje) respondentů se ve většině otázek shodují a nijak zvlášť od sebe neliší. U některých otázek jsem zaznamenala rozdíly, které souvisí nejen s věkem, ale i pohlavím, absolvovanou školou, subjektivní třídou rodiny či velikostí bydliště. Nyní uvedu některé rozdíly:

- Ženy oproti mužům jsou ochotnější pomáhat a pracovat s bezdomovci.
- Lidé, kteří absolvovali střední školu humanitního charakteru (zdravotnická, škola sociální péče a služeb) si dovedou představit pracovat s bezdomovci. Tito lidé také častěji pomáhají bezdomovcům oproti lidem, kteří vystudovali např. gymnázium.
- Velikost bydliště ve většině případů ovlivňuje četnost setkávání bezdomovců. V malých městech či vesnicích lidé potkají bezdomovce jen zřídka nebo dokonce vůbec. Naopak ve velkých městech je setkávání se s bezdomovci každodenní záležitostí.

- Lidé, kteří svoji rodinu subjektivně zařadili do nižší nebo nižší střední vrstvy, jsou solidárnější k bezdomovcům, oproti lidem z vyšší střední nebo vyšší vrstvy.
- Současné studium respondentů neovlivňuje jejich názor, který se týká angažovanosti v pomoci bezdomovcům. Všichni respondenti, jedno z jaké univerzity či fakulty, považují za důležité, aby se rodina a známí snažili pomoci lidem bez domova.

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci jsem se zaměřila na problematiku bezdomovectví, která je v dnešní době stále více aktuální. Podařilo se mi seznámit s touto problematikou nejen z teoretického hlediska, ale i z praktického. Obě dvě části jsem se snažila alespoň zčásti propojit.

V teoretické části jsem se zabývala formami, typologií, příčinami bezdomovectví, ale i výsledky některých předešlých výzkumů, které se vážou k dané problematice. V práci jsou dále vysvětleny základní pojmy, které se vztahují k tomuto fenoménu. Je zde také nastíněn vznik, funkce, změna postojů a obecná charakteristika stereotypů a předsudků. Při zpracování teoretické části jsem došla k názoru, že existuje mnoho knih, které se touto problematikou zabývají, ale pouze z teoretického hlediska. Neexistuje mnoho předešlých výzkumů, které by se zabývaly nejen samotným bezdomovectvím, ale hlavně postoji k bezdomovcům. Z předešlých výzkumů vyplývá, že lidé bez domova nejsou přijímáni majoritní populací. Tato populace jimi často opovrhuje a nemá s nimi zrovna pozitivní zkušenosti.

V praktické části jsem provedla malé výzkumné šetření, které jsem uskutečnila formou dotazníků. Jako cílovou skupinu jsem si vybrala skupinu lidí, která je mi nejbližší – vysokoškolské studenty. Zajímalo mě, jak vysokoškolští studenti vnímají, chápou a „přijímají“ právě bezdomoveckou populaci. Bohužel jsem zjistila to, čeho jsem se trochu obávala. Současní studenti nevnímají bezdomovce příliš pozitivně, naopak u některých otázek převládaly negativní odpovědi.

Nejen z vlastní zkušenosti, ale i z výsledků mého výzkumného šetření vyplývá, že mnozí vysokoškolští studenti nevnímají bezdomovce jako riziko, které by ohrožovalo společnost, ale nehodnotí své zkušenosti a postoje k bezdomovcům „příliš kladně“. Mnoho z respondentů se snaží bezdomovcům na ulici vyhýbat nebo je dokonce ignorují. Jen poměrně malá část respondentů se snaží bezdomovcům pomáhat a to ať už finančně, nebo ošacením, nebo koupí tiskovin přímo od nich. Jen dva lidé z celkového počtu respondentů by dokázali pracovat s bezdomovci (např. v Armádě spásy nebo v azylových domech). Překvapivé ve výzkumu je, že si 82 % respondentů (55 osob) myslí, že bezdomovci mají šanci dostat se ze své situace a znovu začlenit do společnosti.

Zpracování této práce pro mě bylo přínosné. Jsem ráda, že jsem mohla získat nejen nové informace o této problematice díky četbě odborných knih, ale především

bych chtěla poděkovat lidem, kteří mi umožnili uskutečnit malý předvýzkum, který se snažil zjistit, jak problematiku bezdomovectví vnímají právě oni. Díky nim jsem získala spoustu informací, které byly pro mě velice užitečné. Velice si cením toho, že jsem mohla zjistit mínění a postoje respondentů, kteří jsou mi „blízcí“ nejen věkově, ale i tím, že jsou vysokoškolští studenti.

RESUMÉ

V současné době existuje mnoho „vyloučených“ skupin, které se pohybují na okraji společnosti. Některé tyto skupiny jsou zjevnější než jiné, ale nic to nezmění na tom, že lidé z těchto skupin patří k populaci, která je od majoritní populace oddělena. Mě osobně velice zajímalo, jak moji vrstevníci vnímají jednu z „vyloučených“ skupin a to bezdomovce. Vytvořila jsem proto na toto téma bakalářskou práci.

Bakalářská práce *Bezdomovectví z pohledu vysokoškolských studentů* je zaměřena na vnímání problematiky bezdomovectví z pohledu vysokoškolských studentů. V teoretické části se práce zabývá fenoménem bezdomovectví, definicí tohoto jevu, typologií, formami a příčinami bezdomovectví. Dále teoretická část obsahuje kapitoly o postojích, jejich vzniku, funkcích, předsudcích a stereotypch.

Praktická část je tvořena kvantitativním výzkumem, který jsem realizovala formou dotazníků. Získaná data jsem následně vyhodnotila pomocí tabulek a grafů. Cílem praktické části byla snaha přiblížení fenoménu bezdomovectví z pohledu vysokoškolských studentů, dále zjištění postojů a vnímání bezdomovců vysokoškolskými studenty.

SUMMARY

Currently, there are many "excluded" groups that are marginalized in society. Some of these groups are more obvious than others, but nothing to change the fact that people from these groups among the population, which is separated from the majority population. I was personally very interested in how my peers perceive one of the "excluded" groups and the homeless. I created this topic because the bachelor thesis.

Bachelor thesis Homelessness from the perspective of university students is focused on the perception of homelessness from the perspective of university students. The theoretical part of the thesis deals with the phenomenon of homelessness, the definition of this phenomenon, typologies, forms and causes of homelessness. Further theoretical part includes chapters on attitudes, their formation, fiction, prejudices and stereotypes.

The practical part is formed quantitatively research that I carried out in the form of questionnaires. The obtained data were then evaluated using tables and graphs. The practical part was to approach the phenomenon of homelessness from the perspective of university students, as well as investigate the attitudes and perceptions of homeless college students.

POUŽITÁ LITERATURA

Monografie

- ALLPORT, G. *O povaze předsudků*. V českém jazyce vyd. 1. Překlad Eduard Geissler. Praha: Prostor, 2004. 574 s. ISBN 80-726-0125-3.
- ALLPORT, G. *Attitudes*. In BONDY, M., FISCHER J. a kol. *Malý sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1970. 614 s.
- BARTÁK, M. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I.: (bezdomovství v zrcadle veřejné politiky)*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. 102 s. ISSN 1213-8096.
- BONDY, M., FISCHER J. a kol. *Malý sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1970. 614 s.
- BURIÁNEK, J. *Sociologie*. In URBAN, L., DUBSKÝ, J., Murdza, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3563-4.
- ČERNOUŠKOVÁ, V. *Sociální postoje a možnost jejich měření v pedagogické praxi*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1988. 66 s.
- EYSENCK, H. WILSON, G. *Know your own personality*. In HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie* Přel. I. Štěpaníková. 1.vyd. Praha: Portál, 1998. 165 s. ISBN 80-717-8198-3.
- FESTINGER, L. *Conflict, decision, and dissonance*. KATZ, D. *The functional approach to the study of attitudes*. In VÝROST, J. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Editor Ivan Slaměník. Praha: Grada, 2008. 404 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4714-288.
- HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie* Přel. I. Štěpaníková. 1.vyd. Praha: Portál, 1998. 165 s. ISBN 80-717-8198-3.
- HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie* Přel. I. Štěpaníková. 2.vyd. Praha: Portál, 2000. 165 s. ISBN 80-717-8415-X.
- HRADECKÝ, I. a kol. *Definice a typologie bezdomovství*. 1. vyd. Praha: Naděje, 2007. 50 s. ISBN 978-80-86451-13-8.
- HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. 107 s. ISBN 80-902-2920-4.

- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2001. 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000. 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.
- KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 204 s. ISBN 80-864-2939-3.
- KOHOUT, J. *Veřejné mínění, image a metody public relations*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1999. 122 s. ISBN 80-726-1006-6.
- KOSORIN, P. *Sláva vítězům, čest poraženým, aneb, Ameriku objevili bezdomovci*. 1. vyd. Brno: Centrum sociálních služeb, 2010. 96 s. ISBN 978-80-254-8296-4.
- KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. *Život s deprivanty*. 1. vyd. Praha: Galén, 2002. 490 s. ISBN 80-726-2089-4.
- KUHLMAN, T. L.: *Psychology on the Streets: Mental Health Practice with Homeless Persons*. New York: Wiley Interscience Publication, 1994.
- MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2001. 314 s. ISBN 978-80-7367-331-4.
- MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-736-7002-X.
- MERHAUT, M., Bezdomovství. Seminární práce. JU v Českých Budějovicích, 2004.
- MIŠOVIČ, J. a kol. *Od A do Z ve výzkumech veřejného mínění*. In URBAN, L., DUBSKÝ, J., Murdza, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3563-4.
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. 2.vyd. Praha: Academia, 1998. 336 s. ISBN 80-200-0628-1.
- PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. 93 s. ISBN 978-80-7387-100-0.

- REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. In URBAN, L., DUBSKÝ, J., Murdza, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3563-4.
- SVOBODOVÁ, J., ŠMAHELOVÁ, B. *Kapitoly z obecné pedagogiky*. Brno: MSD, 2007. 140 s. ISBN 978-808-6633-817.
- ŠUBRT, J. *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění: teorie a výzkum*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. 241 s. ISBN 80-718-4522-1.
- ŠUBRT, J. *Kapitoly ze sociologie veřejného mínění: teorie a výzkum*. In URBAN, L., DUBSKÝ, J., Murdza, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3563-4.
- URBAN, L., DUBSKÝ, J., Murdza, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3563-4.
- URBAN, L. a kol. *Sociologie aplikovaná v bezpečnostně právní praxi*. In URBAN, L., DUBSKÝ, J., Murdza, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3563-4.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-717-8802-3.
- VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 356 s. ISBN 80-246-0841-3.
- *Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s.749-1627. ISBN 80-718-4310-5.
- VÝROST, J. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Editor Ivan Slaměník. Praha: Grada, 2008. 404 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4714-288.
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In BALÁŠ, O. a kol. *Aktuální otázky fenoménu bezdomovství: Sčítání bezdomovců v Brně v roce 2010*. 1. vyd. Brno: Centrum sociálních služeb, 2010. 78 s. ISBN 978-80-254-9015-0.

Internetové zdroje

- *Business center: sociální vyloučení* [online]. 2011 [cit. 2013-03-07]. Slovník pojmů. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz/business/pojmy/p2309-socialni-vyloucen.aspx>>.

- *Český statistický úřad: Výsledky sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2012 [cit. 2013-03-10]. Výsledky sčítání bezdomovců. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/vysledky_scitani_bezdomovcu>.
- *Rámcový vzdělávací program. O stereotypch v médiích aneb Svět, který vidí média* [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/284/O-STEREOTYPECH-V-MEDIICH-ANEK-SVET-KTERY-VIDI-MEDIA.html/>>.
- *Sdílené hodnoty a normy chování: Bezdomovectví* [online]. 2008 [cit. 2013-03-07]. Různá hlediska a definice. Dostupné z WWW: <<http://www.ohodnotach.cz/stranka/9/bezdomovectvi/#hlediska>>.
- *Sdílené hodnoty a normy chování: Bezdomovectví* [online]. 2008 [cit. 2013-03-16]. Různá hlediska a definice. Dostupné z WWW: <<http://www.ohodnotach.cz/stranka/9/bezdomovectvi/#data>>.
- *Socio web. Veřejné mínění, politika a racionalita*. [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=289&lst=114>>.
- *Strana demokratického socialismu. Čtení o veřejném mínění*. [online]. [cit. 2013-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.sds.cz/view.php?cislocclanku=2005071701>>.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Seznam grafů

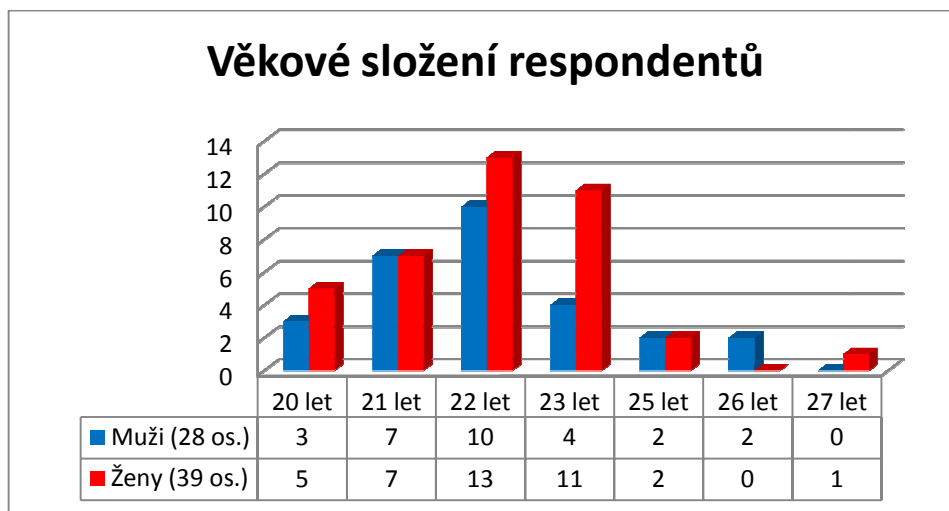
Graf 1. Rozdělení respondentů z absolvované střední školy	33
Graf 2. Rozdělení z hlediska současného studia.....	34
Graf 3. Rozdělení respondentů z hlediska třídy (skupiny) rodiny	35
Graf 4. Volba politické strany u respondentů	36
Graf 5. Zkušenosti respondentů s bezdomovci	37
Graf 6. Četnost setkávání bezdomovců	38
Graf 7. Reakce respondentů na bezdomovce	38
Graf 8. Představa respondentů o bezdomovcích z hlediska rizika	40
Graf 9. Představa respondentů o práci s bezdomovci	42
Graf 10. Možnost resocializace bezdomovců podle respondentů	43
Graf 11. Ochota pomoci bezdomovcům z hlediska pohlaví	44
Graf 12. Práce s bezdomovci z hlediska pohlaví	46
Graf 13. Rozdělení respondentů z hlediska věku a pohlaví	65
Graf 14. Rozdělení respondentů z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání	65
Graf 15. Rozdělení respondentů z hlediska současného studia a pohlaví	66
Graf 16. Chování respondentů při setkání bezdomovce z hlediska pohlaví	66

Příloha č. 2: Seznam tabulek

Tab. 1. Pohlaví respondentů	33
Tab. 2. Rozdělení respondentů účastnících se výzkumu z hlediska věku	33
Tab. 3. Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání	34
Tab. 4. Rozdělení respondentů podle velikosti bydliště	35
Tab. 5. Asociace respondentů ke slovu bezdomovec	36
Tab. 6. Nejčastější příčiny bezdomovectví podle respondentů	39
Tab. 7. Kdo by měl nejvíce pomáhat bezdomovcům podle respondentů	39
Tab. 8. Ochota respondentů pomoci bezdomovcům	40
Tab. 9. Forma pomoci bezdomovcům	41
Tab. 10. Forma pomoci bezdomovcům za poslední rok od respondentů	41
Tab. 11. Míra souhlasu respondentů s předchozím výrokem	42
Tab. 12. Závažnost bezdomovectví podle respondentů	43
Tab. 13. Míra pomoci pro „znevýhodněné skupiny“ podle respondentů	44
Tab. 14. Forma pomoci za poslední rok z hlediska pohlaví	45
Tab. 15. Závažnost problému bezdomovectví z hlediska věku respondentů	46
Tab. 16. Ochota pomoci bezdomovcům podle absolvované střední školy	47
Tab. 17. Práce s bezdomovci z hlediska absolvované střední školy	47
Tab. 18. Míra angažovanosti v pomoci bezdomovcům z hlediska studia	48
Tab. 19. Chování při spatření z hlediska rozdělení tříd rodin	48
Tab. 20. Ochota pomoci bezdomovcům z hlediska rozdělení tříd rodiny	49
Tab. 21. Četnost setkávání bezdomovců z hlediska počtu obyvatel v bydlišti	49
Tab. 22. Pomoc bezdomovcům z hlediska volby politické strany	50
Tab. 23. Resocializace z pohledu voličů	51

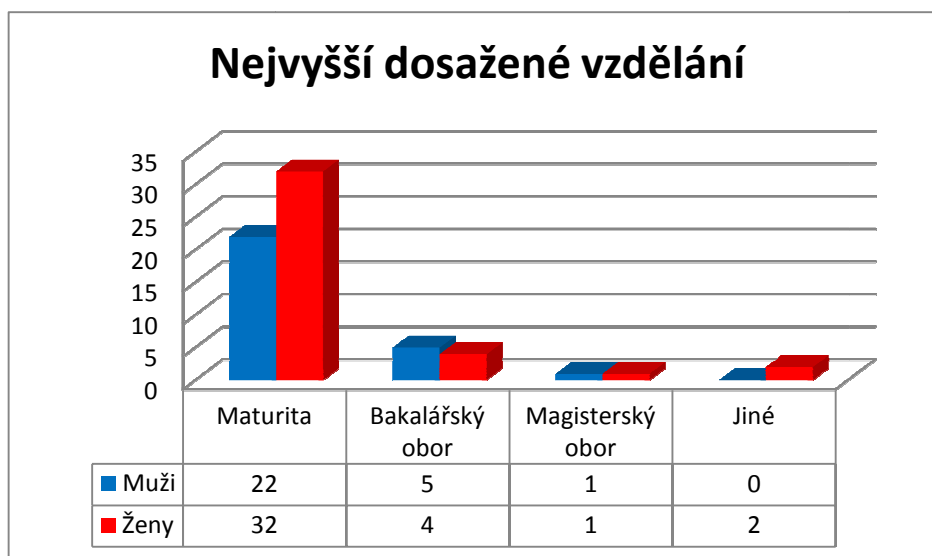
Příloha č. 3: Ostatní grafy

Graf 13. Rozdělení respondentů z hlediska věku a pohlaví

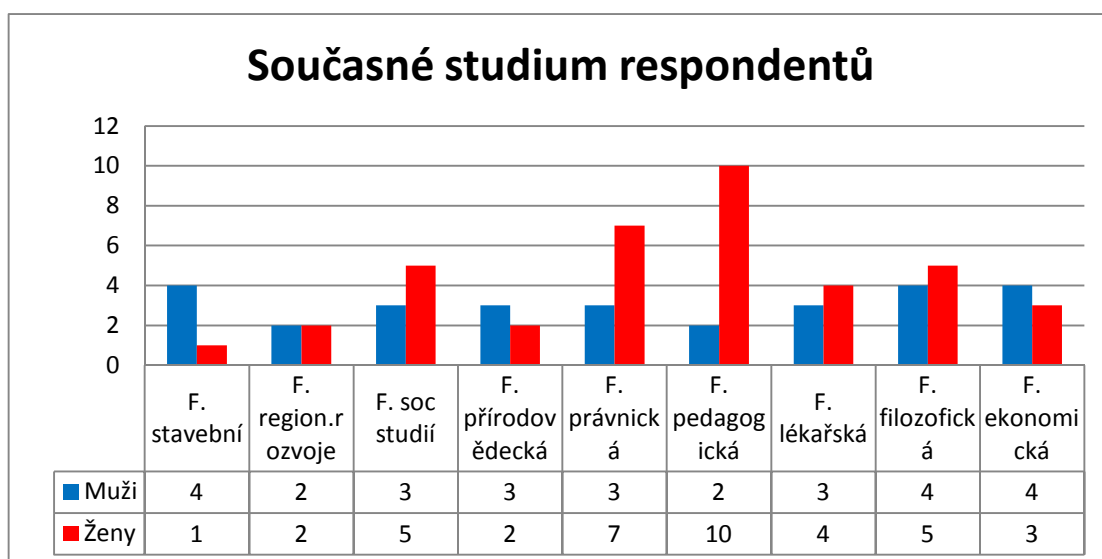
Z uvedených odpovědí vyplývá, že dotazník vyplnilo více žen než mužů. Ženy byly nejčastěji ve věku 22 a 23 let. Respondenti mužského pohlaví tvořili nejčastěji muži ve věku 22 a 21 let.

Graf 14. Rozdělení respondentů z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání

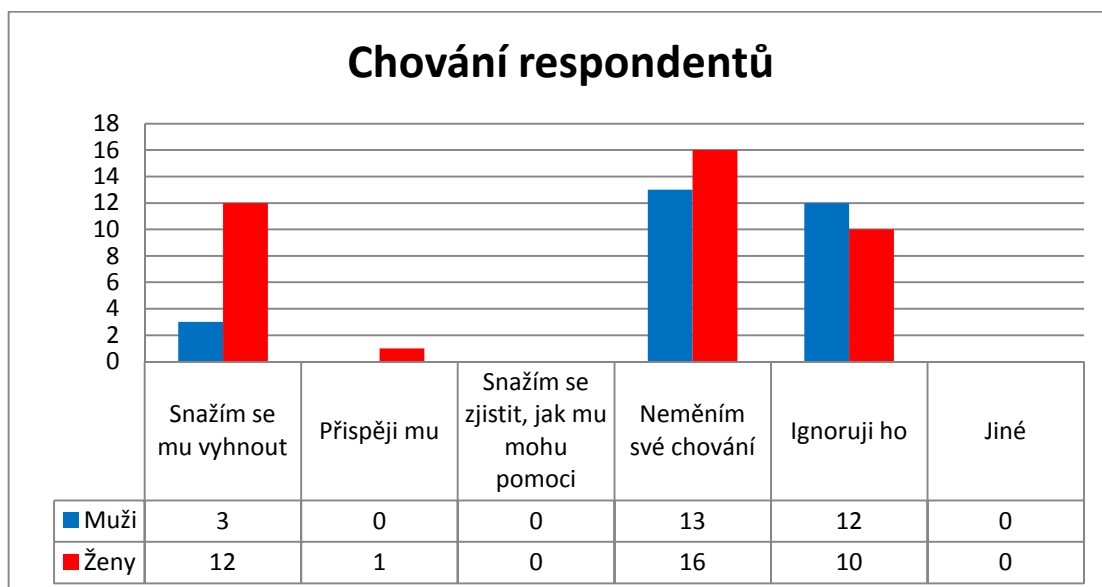
Z uvedených odpovědí vyplývá, že 54 respondentů uvedlo za své nejvyšší dosažené vzdělání maturitu. Těchto 54 respondentů tvořilo 22 mužů a 32 žen. Bakalářský obor má vystudováno celkem 9 respondentů, z toho 5 mužů a 4 ženy. Dvě ženy z celkového počtu respondentů uvedly, že mají jiné vzdělání.

Graf 15. Rozdělení respondentů z hlediska současného studia a pohlaví

Z uvedených odpovědí vyplývá, že respondenti nejčastěji studují Pedagogickou fakultu. Tuto odpověď zapsalo do dotazníku 12 dotazovaných, z toho 2 muži a 10 žen. Nejméně studovanou fakultou u respondentů je Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních služeb. Tuto fakultu studují 2 muži a 2 ženy.

Graf 16. Chování respondentů při setkání bezdomovce z hlediska pohlaví

Z uvedeného grafu vyplývá, že respondenti nejčastěji uvedli odpověď, že nemění své chování. Tuto odpověď označili celkem 29krát. Jenom 1 žena přispěje bezdomovci, když ho potká. Jenom 3 muži se snaží bezdomovcovi vyhnout, oproti tomu, že tuto odpověď uvedli celkem 12krát.

Příloha č. 4: Dotazník k výzkumu

Dotazník pro prezenční studenty vysokých škol

Vážení respondenti,

Jmenuji se Markéta Banková a jsem studentkou Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V rámci své bakalářské práce s názvem Bezdomovectví očima vysokoškolských studentů se zabývám tím, jaký pohled má vaše věková skupina na tento fenomén. Dotazník je anonymní a veškerá vyplněná data budou použita k výzkumu.

1. Vaše pohlaví

.....

2. Uved'te Váš věk

- a) Muž
- b) Žena

3. Jaký typ střední školy jste absolvoval/a?

.....

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Maturita
- b) Bakalářský obor
- c) Magisterský obor
- d) Jiné

5. Jakou univerzitu a fakultu studujete?

.....

6. Do které z následujících skupin či tříd byste sám zařadil/a svoji rodinu?

- a) Nižší
- b) Nižší střední
- c) Střední
- d) Vyšší střední
- e) Vyšší
- f) Nevím

7. Velikost bydliště podle počtu obyvatel

- a) do 1000
- b) 1000 - 5000
- c) 5000 – 20 000
- d) 20 000 – 100 000
- e) nad 100 000

8. Jakou politickou stranu byste volil/a, kdyby se příští týden konaly volby do poslanecké sněmovny?

.....

9. Napište pět prvních slovních asociací, které se Vám vybaví, když se vysloví slovo bezdomovec?

.....

10. Jak hodnotíte své zkušenosti s bezdomovci?

- a) Dobré
- b) Spíše dobré
- c) Spíše špatné
- d) Špatné
- e) Nevím
- f) Nemám zkušenosti

11. Jak často se setkáváte s bezdomovci (ulice, nádraží, obchod)?

- a) Velmi často
- b) Často
- c) Občas
- d) Zřídka
- e) Vůbec
- f) Nevím

12. Jak se obvykle chováš, když na ulici vidíš bezdomovce?

- a) Snažím se mu vyhnout
- b) Přispěji mu
- c) Snažím se zjistit, jak mu mohu pomoci
- d) Neměním své chování
- e) Ignoruji ho
- f) Jiné.....

13. Jaké jsou podle Vás 3 nejčastější příčiny bezdomovectví?

- a) Ztráta zaměstnání, bydlení
- b) Dluhy
- c) Rozpad rodiny, rozvod
- d) Smrt blízké osoby, osamělost
- e) Stáří
- f) Psychická či fyzická choroba
- g) Propuštění z vězení nebo odchod z dětského domova
- h) Závislost (alkohol, drogy či jiná návyková látka)
- i) Na základě dobrovolného rozhodnutí
- j) Lenost, nechť pracovat
- k) Nevím
- l) Jiné

14. Kdo by se podle Vás měl nejvíce angažovat v pomoci o bezdomovce?

- a) Rodina, příbuzní, známí
- b) Obec, město
- c) Stát, vláda, parlament
- d) Charitativní organizace, spolky
- e) Církve
- f) Nikdo
- g) Nevím

15. Představují podle Vás bezdomovci riziko pro společnost?

- a) Ano – přenos chorob, zvyšování kriminality
- b) Ne - bezdomovce nevnímám jako riziko
- c) Nevím
- d) Jiné

16. Jste ochoten/ochotna pomoci těmto lidem?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Určitě ne

17. Pomáháte bezdomovcům některým z uvedených způsobů?

- a) Dávám peníze charitativním organizacím
- b) Dávám peníze přímo bezdomovcům
- c) Kupuji tiskoviny prodávané bezdomovci
- d) Pomáhám bezdomovcům s hledáním práce
- e) Pomáhám najít bezdomovcům bydlení
- f) Nepomáhám jim
- g) Nevím
- h) Jiná pomoc

18. Jakou formou pomoci jste za poslední rok pomohl/a bezdomovcům?

.....

19. Dokážete si představit, že byste s těmito lidmi pracoval/a (např. v Armádě spásy, azylových domech)?

- a) Ano
- b) Možná
- c) Nevím
- d) Ne

Zakroužkujte, prosím, míru Vašeho souhlasu s následujícím tvrzením (1 – vůbec nesouhlasím, 10 – zcela souhlasím).

Bezdomovci jsou lidé, kteří kvůli vlastní lenosti a neochotě přišli o zaměstnání, bydlení a postupem času se z nich stali lidé, kteří nám ostatním jen znepríjemňují život.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

20. Mají podle Vás v dnešní době bezdomovci šanci dostat se ze své situace a znovu se začlenit do společnosti?

- a) Ano, pokud vyvinou značné úsilí
- b) Ne, nemají šanci
- c) Nevím

21. Myslíte si, že bezdomovectví je problém

- a) Závažný
- b) Dost závažný
- c) Méně závažný
- d) Nezávažný
- e) Nedovedu posoudit

22. Které skupiny podle Vás potřebují nejvíce pomoc od státu a neziskových organizací?

Ohodnoťte následující skupiny podle míry potřebné pomoci (1 – potřebují maximální pomoc, 10 - nepotřebují žádnou pomoc).

SKUPINY	MÍRA POMOCI
Senioři se zhoršenou soběstačností	
Zdravotně postižení	
Příslušníci etnických menšin	
Osoby s duševním onemocněním	
Osoby s mentálním postižením	
Uprchlíci	
Bezdomovci	
Uživatelé návykových látek	
Znevýhodněné a ohrožené děti a mládež	
Rodiny v sociální nouzi	

Děkuji za spolupráci.